

İstanbul Üniversitesi Yayın No.: 4737

Cilt XXXVI

ISSN 1015-2091

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Edebiyat Fakültesi
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Dergisi

2007

Kurucu:
A. Caferoğlu

***TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERGİSİ* HAKEMLİ BİR DERGİDİR**
HAZİRAN VE ARALIK DÖNEMLERİNDE OLMAK ÜZERE
YILDA İKİ KEZ YAYIMLANIR

İSTANBUL
2008

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Mustafa Özkan (Dergi Sorumlusu)
Prof. Dr. Azmi Bilgin
Prof. Dr. Şeyma Güngör
Prof. Dr. Kemal Yavuz
Prof. Dr. Muhammet Yelten
Prof. Dr. Kâzım Yetiş
Prof. Dr. Nuri Yüce

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Namık Açıkgöz
Prof. Dr. Ş. Halûk Akalın
Prof. Dr. Hasan Akay
Prof. Dr. Fatih Andı
Prof. Dr. Azmi Bilgin
Prof. Dr. Orhan Bilgin
Prof. Dr. Necat Birinci
Prof. Dr. Hayati Develi
Prof. Dr. Muhammet Nur Doğan
Prof. Dr. Musa Duman
Prof. Dr. Nevzat Gözaydın
Prof. Dr. Şeyma Güngör
Prof. Dr. Ceval Kaya
Prof. Dr. Igor Kormuşin
Prof. Dr. Günay Kut
Prof. Dr. Sabahattin Küçük
Prof. Dr. Mustafa Özkan
Prof. Dr. Nihat Öztoprak
Prof. Dr. İsmail Parlatır
Prof. Dr. Gülden Sağol
Prof. Dr. Saim Sakaoglu
Prof. Dr. M. A. Yekta Saraç
Prof. Dr. Osman F. Sertkaya
Prof. Dr. A. Atilla Şentürk
Prof. Dr. Fikret Türkmen
Prof. Dr. Abdullah Uçman
Prof. Dr. Sema Uğurcan
Prof. Dr. İsmail Ünver
Prof. Dr. Kemal Yavuz
Prof. Dr. Muhammet Yelten
Prof. Dr. Kâzım Yetiş
Prof. Dr. Dursun Yıldırım
Prof. Dr. Nuri Yüce
Prof. Dr. Peter Zieme
Doç. Dr. Gülşen Seyhan Alışık
Doç. Dr. Handan İnci
Doç. Dr. Zuhâl Kültüral
Doç. Dr. Tanju Oral Seyhan
Doç. Dr. Rahim Tarım

İstanbul Üniversitesi
Basım ve Yayınevi Müdürlüğü
İSTANBUL - 2008

Tel : 631 35 04 - 440 00 00/26500

İÇİNDEKİLER

MAKALELER

Yaşar Akdoğan, Özlem Demirel	Cezerî Kasım (Sâfî) Paşa'nın Hayatı ve Eserleri	1-40
Ferhat Aslan	Kars Yöresi Âşıklarının Usta-Çırak Geleneği Bakımından Değerlendirilmesi	41-77
Ali Şükrü Çoruk	Oryantalizmin <i>Sergüzeşt'i</i>	79-100
Abdülkadir Emeksiz	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı Bibliyografya Çalışmaları	101-156
Feryal Korkmaz	Özbek Halk Edebiyatı Örneklerinden Bir Metin: Nevruz-ı Âlemning Beyânı	157-180
Mehmet Samsakçı	Türk Kültür ve Edebiyatında Tuz ve Tuz-Ekmek Hakkı	181-200
Muhammet Yelten Abidin Karasu	Makedon Dilindeki Türkçe Kelimeler	201-247

ÇEVİRİ

A. E. Bodrogligeti Çev.: Mehmet Mahur Tulum	Eraslan, Kemal: Hüseyin-i Baykara Divân'ından Seçmeler (Tanıtım)	249-272

TANITMA

Çilem Tercüman	Kâzım Yetiş, <i>Belâgatten Retoriğe</i> , Kitabevi, İstanbul 2006, 546 s. / Kâzım Yetiş, <i>Dönemler ve Problemler Aynasında</i> <i>Türk Edebiyatı</i> , Kitabevi, İstanbul 2007, 543 s.	273-278

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
TÜRK HALK EDEBİYATI ANABİLİM DALI
BİBLİYOGRAFYA ÇALIŞMALARI**

Abdulkadir Emeksiz*

Özet

Bu çalışmada İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalında bugüne kadar tamamlanmış olan bibliyografya konulu yüksek lisans tezleri ele alınmaktadır. Dört çalışmadan ilk ikisi açıklamalı, diğer ikisi de açıklamalı-tenkitli olarak gerçekleştirilmiştir. Bu yüksek lisans tezleri şunlardır:

I. Abdulkadir Emeksiz, İstanbul Halk Edebiyatı İle İlgili Kitaplar İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998), [İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi], İstanbul 1998, 151 s., 29 sm., Kaynakça ve indeks var.; II. Emine Seval Yardım, Menkıbe ve Menâkıbnâmelerle İlgili Eserler İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998), [Basılmamış yüksek lisans tezi] İstanbul 1998, 270 y., 29 sm., Kaynakça ve İndeks var. ; III. Ayşe Arzu Yılmaz – Ertizman, Türk Masalları İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002), [Basılmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul 2003. 295 y., 29 sm., Kaynakça var.; IV. Zeki Akçam, Kıbrıs Türk Folkloru İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002), İstanbul 2004, 376 y., 29 sm.. Kaynakça var.

---

* Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı.

Anahtar kelimeler: Açıklamalı bibliyografya, tenkitli bibliyografya, İstanbul, menkıbe, masal, Kıbrıs.

*University of İstanbul Faculty of Literature Department of
Turkish Language and Literature Turkish Folk Literature Branch
Bibliography Studies*

Abstract

This study is about the complete bibliography of Master Thesis in University of İstanbul, Faculty of Literature, Department of Turkish Language and Literature, Turkish Folk Literature Branch. Also in this paper, there are four study which held together: First two of them are explanatory the other two are evaluationary about folk literature.:

I. Abdulkadir Emeksiz, **İstanbul Halk Edebiyatı İle İlgili Kitaplar İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998)**, İstanbul 1998, 151p., 29 sm., There are Bibliography and Index; II. Emine Seval Yardım, **Menkıbe ve Menâkıbnâmelerle İlgili Eserler İçin Açıklamaları Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998)**, [Unpublished Master thesis], İstanbul 1998, 270 p., 29 sm., There are Bibliography and Index; III. Ayşe Arzu Yılmaz - Ertizman, **Türk Masalları İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002)**, [Unpublished Master thesis], İstanbul, 2003, 295 p., 29 sm., There is Bibliography; IV. Zeki Akçam, **Kıbrıs Türk Folkloru İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002)**, İstanbul 2004, 376 p., 29 sm., There is Bibliography.

Key words: explanationary bibliyography, evaluationary bibliyography, İstanbul, religious tale, folk tale, Cyprus.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 1995 yılından itibaren, Prof. Dr. Şeyma Güngör başkanlığında fiilen çalışmalarına başlayan Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda bu tarihten itibaren lisans ve yüksek lisans seviyesinde gerçekleştirilen çalışmaların bir bölümünü bibliyografyalar oluşturmaktadır. Lisans seviyesinde yürütülen çalışmalar, başta seminer derslerinin ödevleri olmak üzere halkbilimi ve yakın disiplinleri doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren süreli yayınlarda yer almış makalelerin künyelerinin sistematik olarak bilgisayar ortamına aktarılması ve İstanbul Üniversitesi Halkbilimi Müze ve Arşivi'nde

araştırmacıların hizmetine sunulması şeklinde devam etmektedir. Yüksek lisans programlarında hazırlanan çalışmalar ise kitapları konu edinmektedir. Bu yazımızın kapsamı İstanbul Üniversitesi Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalında bugüne kadar tamamlanmış olan bibliyografya konulu yüksek lisans çalışmalarını değerlendirmek ve tanıtmaktan ibarettir.

Milattan beş yüz yıl kadar önce Grekçe'de ortaya çıkan ve ilk zamanlarda kitap çoğaltmak, kitap yazmak anlamında kullanılan bibliyografya terimi, XVIII. yüzyıldan itibaren "kitap hakkında genel bilgi" karşılığında kullanılmış, XIX. yüzyılın sonundan itibaren kitabın içine yönelen, kitap hakkında öz (abstract) veren bibliyografyalar yayınlanmaya başlanmıştır. 1961 yılında Paris'te yapılan Milletlerarası Kataloqlama İlkeleri toplantısıyla bibliyografik künyelerin kataloglanması konusunda milletlerarası birlik sağlanmış, bu birlik 1967'de daha da geliştirilmiş ve 1978'de Anglo - Amerikan Kataloqlama Kuralları 2 şeklinde milletlerarası uygulama alanı bulmuştur¹. İstanbul Üniversitesi'nde Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalında yapılan bibliyografya çalışmalarında da eserin temel giriş ögesi olarak Anglo - Amerikan Kataloqlama Kuralları esas alınmıştır. Bu çalışmalar bibliyografik künye girişiyle sınırlı tutulmayıp araştırmacılara kolaylık sağlamak amacıyla açıklama ve tenkitli bibliyografyalar şeklinde düzenlenmiştir. Ele alınan her eser, aşağıda örneğini sunduğumuz ve yapılan her çalışmada daha da geliştirilen bir model çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı bibliyografya çalışmalarında, eserler incelenirken adlarına değil; muhtevalarına itibar edilerek değerlendirme yapılmıştır. İstanbul halk edebiyatı ile ilgili bibliyografya söz konusu olduğunda **Gizli Kalmış Bir İstanbul Masalı** adındaki bir kitap, muhtevası dikkate alınmamış olsa çalışmaya dahil edilebilecekken dışarıda bırakılmış; diğer taraftan Balıkesir'den derlemelerle hazırlanmış ve içinde İstanbul halk edebiyatı ile ilgili bölüm bulunan **Halk Adetleri ve İnanmaları** adlı eser bibliyografyada yer bulmuştur. Aynı şekilde Türk Masalları ile ilgili bibliyografyada da değerlendirilen eserlerin masalla ilgisi temel kriter olmuştur. **Keloğlan Çanakkale Muharebelerinde: uzun masal** adındaki çalışma terminolojik olarak masalı karşılamadığından çalışmaya alınmamış; **Yaşayan Türk Halk Hikâyelerinden Seçmeler** başlıklı kitap ise değerlendirmeye

¹ Abdulkadir Emeksiz, İstanbul Halk Edebiyatı İle İlgili Kitaplar İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998), [İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi], İstanbul 1998.

katılmıştır. Kitabın muhtevasını esas alıp açıklamalı olarak tanıtım vermekle hazırlanan bibliyografyaların, araştırmacıların doğru kaynağa ve yeterli bilgiye ulaşması yönünden daha faydalı olacağını düşünüyoruz.

İstanbul Üniversitesi Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalında bugüne kadar Prof. Dr. Şeyma Güngör danışmanlığında bibliyografya konusu, tamamlanmış dört yüksek lisans çalışması bulunmaktadır.² Bunlardan ilk ikisi açıklamalı bibliyografya olarak diğer ikisi de halkbilimi araştırma yöntemleri açısından değerlendirme içererek hazırlanmıştır.

Açıklamalı bibliyografya olarak düzenlenmiş ilk iki çalışmada (Emeksiz ve Yardım'ın çalışmaları) yer alan kitapların bibliyografik künyeleri, milletlerarası uygulama alanı olan Anglo-Amerikan Kataloqlama Kuralları 2 esas alınarak verilmiştir. Bibliyografya, isteğe bağlı eklemeler yapılmak suretiyle yazar adına göre alfabetik olarak düzenlenmiştir. Yazar adlarının solunda bulunan numaralar, kitapların bibliyografyada alfabetik düzene göre yer alış sırasını göstermektedir. Aynı yazara ait eserler bibliyografyaya yayım tarihi önceliğine göre kronolojik olarak girmiştir. Aynı yazarın aynı tarihli kitaplarında ise kitap adı alfabetiği esas olmuştur.

Bibliyografyada yer alan kitaplar bibliyografik künyeleri ile beraber beş paragraf halinde açıklamalarıyla verilmiştir. Bu paragraflar şu sıraya göre yer almaktadır: Birinci paragrafta bibliyografik künye, ikinci paragrafta kitabın konusu ve muhtevasının özeti, üçüncü paragrafta içindekiler, dördüncü paragrafta ön söz (ve/veya giriş), beşinci paragrafta konu açıklaması.

² I. a. g. e., Bu çalışmanın büyük bir bölümü, Abdulkadir Emeksiz, "İstanbul Halk Edebiyatıyla İlgili Kitaplar İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998) I", *İstanbul Araştırmaları*, sayı: 5, Bahar 1998. s. 189-245 ; "İstanbul Halk Edebiyatıyla İlgili Kitaplar İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi 1928- 1998) II". *İstanbul Araştırmaları*, sayı: 6, Yaz 1998, s. 189-244.'te yayımlanmıştır. II. Emine Seval Yardım, Menkıbe ve Menâkıbnâmelerle İlgili Eserler İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998), [Basılmamış yüksek lisans tezi] İstanbul 1998, 270 y., 29 sm., Kaynakça ve İndeks var. ; III. Ayşe Arzu Yılmaz - Ertizman. Türk Masalları İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002) [Basılmamış yüksek lisans tezi], İstanbul 2003. 295 y., 29 sm., Kaynakça var. ; IV. Zeki Akçam, Kıbrıs Türk Folkloru İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002), İstanbul 2004, 376 y., 29 sm., Kaynakça var. Bu çalışma kitap olarak da yayımlanmıştır. Bkz.: Zeki Akçam. Kıbrıs Türk Halkbilim Bibliyografyası (1928-2002), İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007, 352s.

Birinci paragrafta yer alan bibliyografik künyeler verilirken yazar adları tüzel kişi olan yayımlarda yazar adı girişi, tüzel kişiye göre yapılmıştır. Yazar adı olmayan yayımlar ise yayım adına göre alfabetik sıraya konularak hem yazar adı ve hem de kitap adı indeksine dahil edilmiştir. Soyadı almamış yazarlar bibliyografyada bilinen adlarıyla yer almışlardır. İki yazarlı yayımlarda yazar adı girişi ilk yazara göre yapılarak ikinci yazar da, yazar adı indeksinde gösterilmiştir. Yazar adı yanında hazırlayan kaydı bulunan yayımlardaki hazırlayan kimseler de yazar adı indeksine alınmıştır. Ansiklopedi maddelerinin yazarları da: "m. y.: Metin And" şeklinde ayrıca belirtilmiş; ama ansiklopediler tüzel kişi adıyla yazar adı indeksine girdiğinden madde yazarları ayrıca indekste gösterilmemiştir. İçinde bir kısaltma bulunan yazar adlarının tamamı tespit edilebilmişse yazar adı açılarak kaydedilmiştir. "B[ayrı], Mehmet Halit" örneğinde olduğu gibi.

Kitap adı, iç kapak esas alınarak ve tam adı yazılarak verilmiştir. Açıklamalı bibliyografyalarda bibliyografik künyelerin girişi aşağıdaki düzene göre yapılmıştır:

Yayımın Bibliyografyada yer alış sırası. Temel giriş

Kitap adı: Emeği geçenler, Yayım yeri, Yayımlayan, Yayım Tarihi, Sayfa sayısı ve öteki fiziki özellikler.

Kitap boyu, Dizi no., Alt dizi no., Notlar.

Buna göre bibliyografya aşağıdaki örnekte olduğu gibi verilmiştir:

78. Işın, Ekrem

İstanbul'da Gündelik Hayat, İstanbul, İletişim, 1995. 336 s., 8, y., rnk., fotog, 23 sm, İletişim Yayınları: 261, İstanbul Dizisi: 15, Dizin var.

Kitap, İstanbul'un gündelik hayatını, toplumsal tarih bakımından anlatmakta ve Tanzimat sonrası İstanbul'unu; insan, kültür ve mekân ilişkileriyle değerlendirmektedir. Kitapta İstanbul'da bulunan semaî, tulumbacı ve âşık kahvelerinin fonksiyonları da işlenmektedir.

İçindekiler: Önsöz, s. 7, Birinci Bölüm: Mitos ve ütopya arasında gündelik hayat - İstanbul'da modernleşme öncesi gündelik hayat, s. 15, 19. yüzyılda modernleşme ve gündelik hayat, s. 79, İkinci Bölüm: İnsan, kültür ve mekân - Tanzimat, kadın ve gündelik hayat, s. 111, Ahmed Midhat Efendi ve gündelik hayatın pratik bilgisi: Âdâb-ı muâşeret, s. 125, Abdullah Cevdet'in

Cumhuriyet âdâb-ı muaşeretî, s. 145, Hamamdan banyoya peştemaldan mayoya Türk deniz kültürü, s. 165, Modernleşme çağında Osmanlı meslekleri, s. 175, Bir Boğaziçi Tanzimatçısı: Şirket-i Hayriyye, s. 185, Dört ayaklı belediye ya da İstanbul köpekleri, s. 205, Küçük musluk tarihi, s. 215, Mezar taşlarında biçim ve başlıklar, s. 229, İstanbul'un Tanrısız tapınakları: Kahvehaneler, s. 237, Semaî kahvelerinde insan ve kültür, s. 247, Toplumsal mekanlar olarak hammamlar, s. 259, İstanbul'un mistik tarihinde Mevlevihaneler, s. 267, Dizin, s. 319.

Ön söz (ve/veya Giriş): Ön söz'de İstanbul'da farklı kültürlerin kader ortaklığı yaptığı ve İstanbul'un bu farklılığın zenginliğiyle beslendiği anlatılmış. Bu eserin, kaybedilen toplumsal kimliğin soru işaretleriyle dolu tarihine bir açıklama getirmek amacını hedeflediği söylenmiş.

Konu Açıklaması: İstanbul'da Tahtakale'de 1554-1555'te açılan ilk kahveler ve buralardaki eğlenceler, meddah ve kıssahanlarla anlattıkları hikâyeler söz konusu edilmiş, klasik dönemde camilerin yanında açılan kahvehanelerde menkıbeler ya da *Danışmendname*, *Battalname* türünden destanlar okunduğu ve buralarda halk şâirlerinin dinlendiği anlatılmış (s.15). Kahvehanelerin, saz şâirlerinin folklorik kültürü şehir hayatıyla kaynaştırdıkları odak noktaları olduğu söylenerek semaî kahveleri, mahalle kahveleri ve fonksiyonları işlenmiş, semaî ve tulumbacı kahvelerinde saz şâirlerinin destan, mâni, koşma okudukları ifade edilmiş, buralarda muamma çözenler de bulunduğu anlatılmış (s. 237). Ramazan ayına mahsus semaî kahvelerinin hazırlanmasından bahsedilmiş, külhanbeyi tarzı mânîlerinin hiciv sanatına dönüştüğü söylenerek bu mânîlere örnekler verilmiş, semaî kahvelerinde mâni, semaî dışında divan, kalenderî ve yıldızların farklı makamlarla okunduğu anlatılmış (s. 247).

İstanbul Üniversitesi Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalında halkbilimi araştırına yöntemleri açısından değerlendirmeli olarak düzenlenmiş iki çalışma (Yılmaz - Ertizman ve Akçam'ın çalışmaları) aşağıda örneğini verdiğimiz şekilde tertip edilmiştir:

3. Akay, İ. Hakkı

Balıkesir Halkiyatından Masallarımız, Balıkesir: Türk dili Matbaası, 1942.

94s.; 16x24 cm.

Sözlük vardır.

ISBN y.

Yazar Hakkında Bilgi:

Çalışmanın Amacı: Kitap, Balıkesir folkloruna dair çeşitli konuları kapsayan serinin içinde yer almaktadır.

İçindekiler: Masallarımız Hakkında s. 3, Şah Memet s.6, Tavuz Kuşu s. 18, Balıkçı s. 23, Cevahir Kuşu s. 33, Münecim Baş s. 42, Derviş Masalı s. 48, Tahirle Zöhre s. 54, Abalım Kebelim s. 60, Toktur s. 63, Arzı ile Kamber s. 68, Söyleniş ve farklarına dair s. 87, Şu yanlışları düzeltiniz s. 93.

Önsöz (ve / veya Giriş) Sonsöz: Çalışmada yalnızca "Masallarımız Hakkında" başlıklı bir bölüm vardır. İ. Hakkı Akay, masalların "halk bilgisi" bakımından önemini, İ. Kuno'un 1925 yılında Ankara Türk Ocağı'nda verdiği konferans metninden alıntılarla sunmuştur. Kuno'sun masalların doğuş hususiyetleri ve meziyetlerinden bahseden bu konuşma metninden sonra Akay, kitapta bir araya getirmiş olduğu masallar arasında daha önce neşredilmiş olanlar bulunabileceğini, ancak kendisinin metinleri muhtelif mahallî şivelerle sahaya sunduğunu belirtmiştir. Bölüm sonuna eklenen bir notla, masal metnlerinde yer alan bazı kelimelerin nasıl okunması gerektiği, bazı kelimelerin imlâsının şiveyi bozmamak için yanlış yazıldığı belirtilmiş ve bazen de "tam şive hakkını verebilmek" imkânı bulunamadığı vurgulanmıştır.

Değerlendirme: Çalışma Balıkesir Halkiyatı adıyla yayınlanan serinin içinde yer almaktadır. Serinin bu cildi, araştırmacının bizzat derlediğini belirttiği metinlerden meydana gelmektedir. Derlemelerin Balıkesir ilinden yapıldığı kitabın isminden anlaşılmaktadır. Metinlerin sol üst köşesine "Yerli Türkler Şiyyesile", "Yürük şiyyesile", "Yerli diliyle", "Eski Muhacirler şivesiyle" şeklinde notlar ilave edilmiştir. Derlemede sözlü kaynaklar kullanılmış, ağız hususiyetleri tamamen korunmuştur. Çalışmanın önsöz mahiyetindeki "Masallarımız Hakkında" bölümünde kitabın dahil olduğu Balıkesir halkiyatının I. cildinde "köylü tabirâtının haşiyelerde (dipnotlarda) izah edildiği, bu nedenle tekrar edilmeyeceği vurgulanırken, son kısımda başlangıçta verilen izahatın ve başvuru gösterilen kaynağın yetersiz kalacağı belirtilerek "Söyleniş ve farklarına dair" başlığıyla bir sözlük eklenmiştir. Kitapta yer alan metinlerin ağız hususiyetlerini tamamen koruyor oluşu dikkat

çekicidir. Çalışma bu yönüyle dilbilim araştırmalarına kaynaklık edebilecek vaziyettedir. Sahaya zengin bir malzeme kazandırılmıştır. Ancak künye bilgilerinin olmayışı, çalışmayı halkbilimi incelemeleri açısından kullanışsız hale getirmektedir.

Çalışmada masal başlığı taşımasına rağmen kitapta yer alan 10 metinden 7'si (Şah Memet s. 6 -17, Tavuz Kuşu s. 18-22, Balıkçı s. 23 - 32, Cevahir Kuşu s.33 - 41, Münecim Baş s. 42 -47, Derviş Masalı s. 48 - 53 , Abalım Kebelim s. 60 - 62) masal, 2'si (Tahirle Zühre s. 54 - 59, Arzı ile Kanber s. 68 - 85) halk hikâyesidir. Bir metin ise (Toktur s. 63 - 67) bölgede yaşanmış bir olayı anlatır havada, içinde olağanüstü nitelikler barındırmayan, gerçekçi hikâye türüne bir örnektir. Özellikle "Balıkçı" masalı çerçeve masal - hikâye (masal içinde masal) geleneğine yakın oluşu, teyple tespit edilmemesine ve bununla beraber uzunluğuna rağmen derli toplu ve kopukluğa uğramadan verilmesiyle dikkate değerdir.

Sonuç olarak, çalışmada yer alan metinler özellikle ağız hususiyetleri ile verilmeleri bakımından orijinaldir. "Balıkçı" masalı, bilmecelerle örülmüş yapısı ve çerçeve anlatı geleneğine sahip oluşu, "Toktur" ise yapı ve üslup özellikleri ile çalışmadaki diğer metinlerden farklı bir yere sahiptir.

İstanbul Üniversitesi Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda bugüne kadar tamamlanmış yüksek lisans tezleri³

Kısaltmalar⁴

bkz.	: Bakınız
bs.	: Basım, baskı
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
D. E. Ü.	: Dokuz Eylül Üniversitesi
Derl.	: Derleyen
Doç.	: Doçent

³ Bibliyografya tezleri tanıtılırken, örneğini verdiğimiz düzene sadık kalınmış, ayrıca araştırmacıları bu çalışmaların içeriklerinden ve ilgili yayımlardan haberdar etmek amacıyla tanıtımı yapılan çalışmalarda yer alan bibliyografik künyeler de konu açıklaması kısmında temel girişleriyle gösterilmiştir.

⁴ Tanıtımı yapılan ve dört yüksek lisans çalışmasında kullanılan kısaltmaları içermektedir.

Dr.	: Doktor
Fotog.	: Fotoğraf
haz.	: Hazırlayan, hazırlayanlar
Hrt.	: Harita
ISBN	: Milletler arası standart kitap numarası
İ. Ü.	: İstanbul Üniversitesi
K. K. T. C.	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KTEV	: Kıbrıs Türk Eğitim Vakfı
Ltd.	: Limited
M. E. B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
M. Ü.	: Marmara Üniversitesi
m. y.	: Madde yazarı
naş.	: Naşir, neşreden
no.	: Numara
Ord.	: Ordinaryüs
Prof.	: Profesör
res.	: Resim
rnk.	: Renkli
s.	: Sayfa
sad.	: Sadeleştiren
sm.	: Santimetre
A. Ş.	: Anonim Şirket
t.y.	: Tarih yok, yayın tarihi kaydedilmemiş
TDK	: Türk Dil Kurumu
ted.	: Tedkik eden
terc.	: Tercüme, Tercüme eden
TTK	: Türk Tarih Kurumu
A.Ü.	: Ankara Üniversitesi
y.	: Yaprak
y. y.	: Yer yok, yayınevi, yayın yeri kaydedilmemiş
yay. haz.	: Yayına hazırlayan
Yrd.	: Yardımcı

I. Emeksiz, Abdulkadir

İstanbul Halk Edebiyatı İle İlgili Kitaplar İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998), Abdulkadir Emeksiz, İstanbul, 1998⁵, 151 y., 29 sm., Kaynakça ve İndeks var.

Aşağıda konu açıklaması kısmında bibliyografik künyeleri verilen İstanbul halk edebiyatı ile ilgili eserlerin açıklamalı bibliyografyasıdır.

İçindekiler: Önsöz s. I, Kısaltmalar s. III, Giriş s. IV, Birinci Bölüm: A_ Bugüne Kadar Yayınlanmış İstanbul Bibliyografyaları s. V, B_ İstanbul Halk Edebiyatı Bibliyografyasının Sınırları ve Düzeni s. VII, I_ Bibliyografyanın Sınırları s.VII, II_ Bibliyografyanın Düzeni s.VII, İkinci Bölüm: İstanbul Halk Edebiyatı İle İlgili Kitapların Konu ve Muhtevaları Yönünden Değerlendirilmesi s. IX, 1- Tez Çalışmaları s.IX, 2- Bütünüyle İstanbul Halk Edebiyatının Bir Konusuna Ayrılmış Eserler s.IX, 3- Genel Olarak Halk Edebiyatı-Edebiyatla İlgili Olan Eserler s. XI, 4- Genel Olarak İstanbul'u Konu Edinen Eserler s.XII, 5- Saha Derlemelerinden İstifadeyle Hazırlanmış Eserler s.XIV, 6- Antolojiler s.XV, 7- Ansiklopediler s.XVI, 8- Bir Yazarın İstanbul'la İlgili Yazılarını Toplayan Eserler s.XVII, 9- Birçok Yazarın İstanbul'la İlgili Yazılarını Toplayan Eserler XVIII, Tercüme Eserler s.XVIII, 11- Arap Harfli Osmanlı Türkçesinden Aktarılan Eserler s. XIX, 12- Konferans ve Kongre Metinlerinden Oluşan Eserler s.XIX, 13- İstanbul'un Bir Semtini Ele Alan Eserler s.XX, 14-İstanbul'un Bir Dönemini Ele Alan Eserler s.XX, Üçüncü Bölüm: İstanbul Halk Edebiyatı Bibliyografyası s. 1-129, Sonuç s. 130, Kaynakça s. 133, İndeks s. 136.

Ön söz (ve/veya Giriş): Ön söz'de İstanbul ile ilgili pek çok yayın yapılmasına rağmen bibliyografya çalışmalarının aynı paralelde olmaması nedeniyle bu çalışmanın gerçekleştirildiği belirtiliyor, çalışmanın zaman ve malzeme yönüyle kapsamı, yöntemi, içeriği hakkında bilgi veriliyor. Girişte Bugüne kadar yayınlanmış İstanbul Bibliyografyaları ele alınıp İstanbul Halk Edebiyatı Bibliyografyasının sınırları ve düzeni hakkında bilgi veriliyor.

Konu Açıklaması: Bu çalışmada aşağıda bibliyografik künyeleri verilen eserler ele alınmaktadır.

1. Abdülaziz Bey, *Osmanlı Adet, Merasim ve Tâbirleri: Adat ve Merâsim-i*

⁵ Bu çalışma kitap olarak yayımlanmak üzere genişletilmektedir. 2005 yılına kadar olan zamanı kapsamak üzere ilaveli şeklini esas alarak künyeleri veriyoruz.

- Kadime, Tabirât ve Muamele-i Kavmiyye-i Osmaniye* I. cilt, haz.: Prof. Dr. Kâzım Arısan - Duygu Arısan Günay, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1995.
2. Abdülaziz Bey, *Osmanlı Âdet Merasim ve Tâbirleri: Adat ve Merâsim-i Kadime, Tâbirât ve Muamele-i Kavmiyye-i Osmaniye* II. cilt, haz.: Prof. Dr. Kâzım Arısan - Duygu Arısan Günay, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1995.
  3. Acıkök, Yusuf, *İstanbul Destanı*, [İstanbul], Reşid Bütün, [1955].
  4. Ahmet Rasim, *Muharrir Bu Ya!*, haz.: Hikmet Dizdaroğlu, Ankara, Devlet Kitapları, 1969.
  5. Ahmet Rasim, *Şehir Mektupları*, 1-2. cilt, 3. bs., haz.: Nuri Akbayar, İstanbul, Arba Araştırma Basın Yayın Ticaret, 1992.
  6. Ahmet Rasim, *Şehir Mektupları*, 3-4. cilt, 3. bs., haz.: Nuri Akbayar, İstanbul, Arba Araştırma Basın Yayın Ticaret, 1992.
  7. Akalın, Doç. Dr. Sami, *Türk Dilek Sözlerinden Alkışlar Kargışlar*, [Ankara], Kültür Bakanlığı, 1990.
  8. Aksüt, Sadun, *Şarkılarda İstanbul*, İstanbul, Altın Kitaplar, 1994.
  9. Aktaş, Prof. Dr. Şerif (haz.), *Ahmed Rasim'in Eserlerinde İstanbul*, İstanbul, Kültür Bakanlığı, 1988.
  10. Alangu, Tahir, *Çalgılı Kahvelerdeki Külhanbey Edebiyatı ve Numuneleri*, İstanbul, Ahmet İhsan. 1943.
  11. Alangu, Tahir, *Billur Köşk...*, 2. bs., İstanbul, Afa, 1990.
  12. Ali Rıza Bey (Balıkhane Nâzırı), *Bir Zamanlar İstanbul*, haz.: Niyazi Ahmet Banoğlu, [İstanbul], Tercüman, 1001 Temel Eser, [t. y.].
  13. Ali Rıza Bey (Balıkhane Nâzırı), *İstanbul'da Ramazan Mevsimi*, haz.: Ali Şükrü Çoruk, İstanbul, Kitabevi, 1998.
  14. Alsan, Nebil Fazıl (haz.), *Şâir Edip ve Tarihçi Kalemile İstanbul*, İstanbul, Büyük İstanbul Derneği, 1973.
  15. Alus, Sermet Muhtar, *İstanbul Yazıları*, haz.: Erol Sadi Erдің - Faruk İlkan, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı, 1994.
  16. Alus, Sermet Muhtar, *Masal Olanlar*, haz.: Nuri Akbayar, İstanbul, İletişim, 1997.
  17. Alus, Sermet Muhtar, *Eski Günlerde, İstanbul*, İletişim 2001.

18. Anadolu Yayıncılık A. Ş., *İstanbul (Ansiklopedi)*, İstanbul, Anadolu Yayıncılık A.Ş., 1983.
19. And, Metin, *Kavuklu Hamdi'den Üç Orta Oyunu*, Ankara, Forum, 1962.
20. And, Metin, *Geleneksel Türk Tiyatrosu*, İstanbul, İnkılap, 1985.
21. [Arkan], Özdemir Kaptan, *Beyoğlu (Kısa Geçmişi, Argosu)... 2. bs.*, İstanbul, İletişim Yayınları, 1989.
22. Armağan, Mustafa (haz.), *İstanbul Armağanı 3, Gündelik Hayatın Renkleri*, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı 1997.
23. Arpad, Burhan, *Direklerarası Türk Tiyatrosundan Hikâyeler... 2. bs.*, İstanbul, May, 1974.
24. Arpad, Burhan, *Yok Edilen İstanbul... 2. bs.*, İstanbul, Turing ve Otomobil Kurumu, 1988.
25. Ataman, Sadi Yaver, *Dümbüllü İsmail Efendi*, [İstanbul], Yapı ve Kredi Bankası Yayını, [1974].
26. Ataman, Sadi Yaver, *Türk İstanbul*, haz.: Süleyman Şenel, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı, 1997.
27. [Aydoğdu], Sadri Sema, *Eski İstanbul'un Hatıraları, Meşrutiyet'de İstanbul*, [y., y.], Vakıf, 1955. 28. [Aydoğdu], Sadri Sema, *İstibdat'da İstanbul*, [y., y.], Vakıf, 1955.
29. [Aydoğdu], Sadri Sema, *Eski İstanbul'dan Hatıralar*, İstanbul, İletişim, 1991.
30. Aytaç, Doç. Dr. Pakize, *Realist Halk Hikâyelerinden Tayyarzâde Hikâyesi ile Hançerli Hanım Hikâyesi Üzerine Bir Tahlil Denemesi*, Ankara, Boyut Tan Matbaası, 2003.
31. Ayvazoğlu, Beşir, *Divanyolu Bir Caddenin Hikâyesi*, İstanbul, Ötüken, 2003.
32. Ayverdi, Samiha, *İstanbul Geceleri*, İstanbul, İnkılap, 1952.
33. Ayverdi, Sâmiha, *Boğaziçinde Tarih*, (yayıma haz.: Aysel Yüksel), 5. bs., İstanbul, Kubbealtı Neşriyatı, 2002.
34. Banarlı, Nihad Sami, *İstanbul'a Dair*, İstanbul, Kubbealtı Neşriyatı, 1986.
35. Banoğlu, Niyazi Ahmet, *Tarih ve Efsaneleriyle İstanbul*, İstanbul, İhsan Manavoğlu Ak, 1966.

36. [Bayrı], Mehmet Halit, *İstanbul Argosu ve Halk Tabirleri*, İstanbul, Burhaneddin, 1934.
37. Bayrı, Mehmet Halit, *Halk Şâirleri Hakkında Küçük Notlar*, İstanbul, İstanbul Eminönü Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi Neşriyatı, 1937.
38. Bayrı, Mehmet Halit, *Halk Adetleri ve İnanmaları*, İstanbul, Burhaneddin, 1939.
39. Bayrı, Mehmet Halit, *İstanbul Folkloru*, İstanbul, Türkiye, 1947.
40. Bayrı, Mehmet Halit, *Yer Adları ve Yer Adlarına Bağlı Folklor Bilgileriyle İstanbul*, [İstanbul], Hayat, [1951].
41. Bayrı, [Mehmet] Halit, *Halk Şiiri XIX. Yüzyıl*, İstanbul, Varlık, 1956.
42. Bayrı, M [ehmet] Halit, *Halk Şiiri XX. Yüzyıl*, İstanbul, Varlık, 1957.
43. Birsell, Salâh, *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu...* 2. bs., İstanbul, Karacan, 1981.
44. Birsell, Salâh, *Boğaziçi Şingir Mıngır...* 3. bs., İstanbul, Nisan, 1991.
45. Birsell Salâh, *Kahveler Kitabı*, 3. bs., İstanbul, Nisan, 1991.
46. Boratav, Pertev Naili, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliğimiz*, İstanbul, Adam, 1988.
47. Boratav, Pertev Naili, *Zaman Zaman İçinde, Tekerlemeler - Masallar ve Masal ile Tekerleme Üzerinde Bir İnceleme*, İstanbul, Adam, 1992.
48. Bozis, Sula, *İstanbul Lezzeti İstanbullu Rumların Mutfak Kültürü*, 2. bs., haz.: Ayşen Anadol, çev.: Foti Benlisoy, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2002.
49. Cenap Şehabeddin, *İstanbul'da bir Ramazan*, haz.: Abdullah Uçman, İstanbul, İletişim, 1994.
50. Creative Yayıncılık Ve Tanıtım Ltd. Şti. (haz.), *Haluk Y. Şehsuvaroğlu'nun Kaleminden İstanbul'dan Sesler ve Renkler...*, İstanbul, Creative Yayıncılık ve Tanıtım Ltd. Şti, 1999.
51. Çelebioğlu, Âmil, *Ramazan-nâme...* İstanbul, Milli Eğitim, 1995.
52. Çiftal, Vuslat, *Anadolu Türküleri, Rumeli Türküleri ve İstanbul Türkülerinin Temel Yapıları*, [Basılmamış mezuniyet tezi], İstanbul, 1993.
53. Dağlı, Muhtar Yahya (haz.), *İstanbul Mahalle Bekçilerinin Destan ve Mâni Katarları*, İstanbul, Türk Neşriyat Yurdu, 1948.

54. Danişmend, İsmail Hami, *Destan ve Divan Edebiyatlarında İstanbul Sevgisi*, [İstanbul], Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, 1941.
55. Deleon, Jak, *Eski İstanbul'un (Yaşayan) Tadı*, haz.; İstanbul Kütüphanesi, İstanbul, Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kütüphanesi, 1989.
56. Develi, Dr. Hayati, *İstanbul'a Dair "Risale-i Garibe"*, İstanbul, (*İstanbul Araştırmaları* 1, s. 95-190'dan ayrı basım.), İstanbul Araştırmaları Merkezi, 1997.
57. Duhani, Said N[aum], *Beyoğlu'nun Adı Pera İken*, haz.: Nihal Önel, İstanbul, Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kütüphanesi, 1990.
58. Emeksiz, Abdulkadir (haz.), *Orta Oyunu Kitabı*, İstanbul, Kitabevi, 2001.
59. Emeksiz, Abdulkadir, *İstanbul Mânileri* [İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalında tamamlanmış doktora tezi, baskıda], İstanbul, 2003.
60. [Ergun], Sadettin Nüzhet, *Beşiktaşlı Gedai*, İstanbul, Semih Lutfi Sühulet Kütüphanesi, [1933].
61. Eser, M. Münim, *İstanbul 1942*, İstanbul, Abaloji, 1942.
62. Evren, Burçak, *Eski İstanbul'da Kahvehaneler*, İstanbul, Milliyet, 1996.
63. Eyice, Semavi, *Tarih İçinde İstanbul ve Şehrin Gelişmesi*, [y., y., y., y.], [1980].
64. Felek, Burhan, *Hayal Belde Üsküdar*, İstanbul, Felek Yayıncılık, 1987.
65. *Fetihten Evvelki İstanbul ve Fatih'e ait Menkıbeler*, [y. y., y. y.], [1453].
66. Gediz, Firûzan (haz.), *İncili Çavuş ve Hikâyeleri*, İstanbul, Ak-Ün, 1945.
67. [Gerçek], Selim Nüzhet, *Türk Temaşası: Meddah-Karagöz-Orta Oyunu*, İstanbul, Matbaai Ebüzziya, 1930.
68. Gerçek, Selim Nüzhet, *İstanbul'dan Ben de Geçtim*, haz. : Ali Birinci-İsmail Kara, İstanbul, Kitabevi, 1997.
69. Giz, Adnan, *Bir Zamanlar Kadıköy*, 3. bs., İstanbul, İletişim, 1994.
70. Gökçen, Rifat, *İlçeleriyle İstanbul ve Marmara Bölgesi*, 11. bs., İstanbul, Özyürek, 1992.
71. Göncüoğlu, Süleyman Faruk (derl.), *Dünü ve Bugünü ile Haliç Sempozyum Bildirileri 22-23 Mayıs 2003*, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, 2004.

72. Günay, Prof. Dr. Umay, *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, 2. bs., Ankara, Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş., 1993.
73. Güngör, Necati (haz.), *Türk Yazarların Kaleminden: Bir Hayal İstanbul*, İstanbul, Milliyet, 1997.
74. Haskan, Mehmet Mermi, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar 3. cilt*, İstanbul, Üsküdar Belediyesi, 2001.
75. Hattox, Ralp, S., *Kahve ve Kahvehaneler: Bir Toplumsal İçeceğin Yakınoğudaki Kökenleri*, haz.: Ayşen Anadol, çev.: Nurettin El-Hüseyni, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1996.
76. Hiçyılmaz, Ergun, *Eski İstanbul'da Muhabbet*, 2. bs, İstanbul, Cep Kitapları A.Ş., 1991.
77. Hiçyılmaz, Ergun, *Çengiler, Köçekler, Dönmeler, Lez'olar*, İstanbul, Cep Kitapları A.Ş., 1991.
78. Işın, Ekrem, *İstanbul'da Gündelik Hayat*, İstanbul, İletişim, 1995.
79. İhtifalci Mehmed Ziya Bey, *İstanbul ve Boğaziçi Bizans ve Osmanlı Medeniyetlerinin Ölümsüz Mirası 1. cilt*, 2. bs., haz.: Murat A[li] Karavelioğlu, Enfel Doğan, Yahya Başkan, İsmail Mangaltepe, İsmail Karaca, İstanbul, Bika, 2004.
80. İhtifalci Mehmed Ziya Bey, *İstanbul ve Boğaziçi Bizans ve Osmanlı Medeniyetlerinin Ölümsüz Mirası 2. cilt*, 2. bs., haz.: Murat A[li] Karavelioğlu, Enfel Doğan, Yahya Başkan, İsmail Mangaltepe, İsmail Karaca, İstanbul, Bika, 2004.
81. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, *İstanbul'un Semtleri*, metin yazarları: Alaaddin Apaydın, Aysu Uzsayılır Kara, Birsan Babacan, Caner Akyel, Dilaver Demirağ, Emine Özdemir, Enes Keskin, Fatma Soysal, Feyza Bayındır, Harun Bilge, İsmail Hakkı Erol, Mehmet Karlı, Mustafa Armağan, Nurdan Siyahhan, Orhan Erdenen, Ömer D. Aksoyak, Rehal Siyahhan, Reyhan Çorak, S[üleyman] Faruk Göncüoğlu, Selim Çınar, Selman Soydemir, Siyami Akyel, Süleyman Zeki Bağlan, Sümeyra Saraç, Şenay Yeşiltaş, Şengül Karaoğlu., Yayın Heyeti: Ümit Meriç, Necdet Sakaoglu, Süleyman Faruk Göncüoğlu, Aysu Uzsayılır Kara, Sümeyra Saraç., Editörler: Aysu Uzsayılır Kara, Ümit Meriç, S[üleyman] Faruk Göncüoğlu. Grafik Tasarım: Mehmet Ali Gürsoy, Fotoğraflar: Araş Neftçi, Aysu Uzsayılır Kara, Bahçelievler Belediyesi, Bilge Yayınları Arşivi, Cenk Şener, Dilaver Demirağ, Eyüp Belediyesi Arşivi, İhsan Aktaş, Kartal Belediyesi, Korkut Anlı, Küçükçekmece Belediyesi,

- Pendik Belediyesi Arşivi, Rehal Siyahhan, Süleyman Zeki Bağlan Arşivi, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2003.
82. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, *İstanbul'da Semtler ve Hayatlar Bir Semtini Sevmek*, İstanbul, İgdaş (t. y.).
83. Kahraman, Âlim (haz.) *Üsküdar Zaman Aynasında*, İstanbul, Kaknüs, 2003.
84. Kayaoglu, İ. Gündag - Ersu Pekin, *Eski İstanbul'da Gündelik Hayat*, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi 1992.
85. Kaygılı, Osman Cernal, *İstanbul'da Semaî Kahveleri ve Meydan Şâirleri*, İstanbul, Burhaneddin, 1937.
86. Kaygılı, Osman Cernal, *Bekri Mustafa*, İstanbul, Semih Lutfi, 1944.
87. Kayra, Cahit, *İstanbul Mekânlar ve Zamanlar*, İstanbul, Ak Yayınları, 1990.
88. Koçu, Reşad Ekrem, *Türk İstanbul*, [y. y.], Cumhuriyet Gazetesi Yayını, [1953].
89. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi I. Cilt, Aba, Abacılar-Alafranga Baloz*, İstanbul, Reşad Ekrem Koçu ve Mehmet Ali Akbay İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi, 1958.
90. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi II. cilt: Alageyik Sokağı-Aşiretlerin Kütüphanesi*, İstanbul, Reşad Ekrem Koçu ve Mehmet Ali Akbay İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi 1959.
91. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi III. cilt, Aşiret Mektebi-Baba*, İstanbul, Reşad Ekrem Koçu ve Mehmed Ali Akbay İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi, 1960.
92. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi IV. cilt, Baba-Bayrampaşa*, İstanbul, Reşad Ekrem Koçu ve Mehmet Ali Akbay İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Şirketi, 1960.
93. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi V. cilt, Bayrampaşa Medresesi-Boğaziçi Deniz Hamamları*, İstanbul, Reşad Ekrem Koçu ve Mehmed Ali Akbay İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi, 1961.
94. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi VI. cilt, Boğaziçi'deki İskele Kayık ve Sandalları-Cemil*, İstanbul, Reşad Ekrem Koçu ve Mehmet Ali Akbay İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi, 1963.

95. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi VII. cilt, Cemil Bey (Tanburi)- Çiray (Hacer)*, İstanbul, Reşad Ekrem Koçu ve Mehmet Ali Akbay İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi, 1965.
96. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi VIII. cilt, Çiroz-Dişbuğdaycılar Sokağı*, İstanbul, Koçu Yayınları, Mehmed Koçu, 1966.
97. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi IX. cilt, Dişci-Erişteci Sokağı*, İstanbul, Koçu Yayınları, Mehmed Koçu, 1968.
98. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi X. cilt, Eritmek-Fırın*, İstanbul, Koçu Yayınları, Mehmed Koçu, 1971.
99. Koçu, Reşad Ekrem, *İstanbul Ansiklopedisi XI. cilt, Fırın. Fırın Uşakları-Gökçınar (Mehmed)⁶*, İstanbul, Koçu Yayınları, Mehmed Koçu, 1971.
100. Koçu, Reşad Ekrem, *Yangın Var!.., İstanbul Tulumbacıları*, İstanbul, Ana, 1981.
101. Koçu, Reşad Ekrem, *Eski İstanbul'da Meyhaneler ve Meyhane Köçekleri*, [y. y.], İstanbul Ansiklopedisi Bürosu, [t. y.].
102. Korok, Daniş Remzi (haz.), *İncili Çavuş Latifeleri, 1. Kitap*, İstanbul, Yeni Şark Kitabevi-Türk Neşriyat Yurdu, 1940.
103. Korok, Daniş Remzi (haz.), *İncili Çavuş Latifeleri. 2. Kitap*, İstanbul, Yeni Şark Kütüphanesi, 1940.
104. Koz, M. Sabri (haz.), *En Güzel Bekrî Mustafa ve İncili Çavuş Fıkraları*, İstanbul, Deniz Kitaplar, 1983.
105. Koz, M. Sabri (haz.), *Bekçi Baba: Ramazan Fasılları*, İstanbul, Kitabevi, 1998.
106. Köprülü, Prof. Dr. M[ehmed] Fuad, *Türk Saz Şâirleri II: Antoloji XVI-XVIII. Asırlar*, İstanbul, Kanaat, 1940.
107. Köprülü, Prof. Dr. M[ehmed] Fuad, *Türk Saz Şâirleri III: Antoloji XIX-XX. Asırlar*, İstanbul, Kanaat [1941].
108. Köprülü, Ord. Prof. Dr. Fuad, *Türk Saz Şâirleri I: Ankara, Milli Kültür*, 1962.

⁶ İstanbul Ansiklopedisi XI. ciltte sayfa numaralandırmasında hata vardır. 6099 uncu sayfadan sonra sayfa numarası, 6100 olarak değil; 7000 olarak verilmiş ve sonraki sayfalarda da numaralandırma, olması gerekenden 900 sayfa ileride devam etmiştir.

109. Köprülü, Ord. Prof. Dr. Fuad, *Türk Saz Şâirleri -II: XVII. Asır Saz Şâirlerinden, Gevheri-Aşık Ömer-Karaca Oğlan*, Ankara, Milli Kültür, 1962.
110. Köprülü, Ord. Prof. M[ehmed] Fuad, *Türk Saz Şâirleri III, XVIII. Asır Saz Şâirleri*, Ankara, Milli Kültür, 1962.
111. Köprülü, Ord. Prof. M[ehmed] Fuad, *Edebiyat Araştırmaları I*, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 3. bs., 1989.
112. Kunos, Ignacs, *Türk Halk Edebiyatı*, haz.: Dr. Tuncer Gülensoy, İstanbul, Tercüman 1001 Temel Eser, 1978.
113. Kutlu, Şemsettin (haz.), *Bu Şehr-i İstanbul ki: İstanbul Üzerine Anılar, Gözlemler, İzlenimler, Sohbetler*, [İstanbul], Milliyet, 1972.
114. Kutlu, Şemsettin, *Eski İstanbul'un Ünlüleri*, İstanbul, 1978.
115. Küçümen, Zihni, *Si Minör Ortaköy*, İstanbul, Remzi A.Ş, 1993.
116. Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi I. cilt, Ab Alemleri – Bakırköy Pamuklu Sanayi İşletmesi*, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1993.
117. Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi II. cilt, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi - Dârulmuallimîn*, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 1994.
118. Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi III. cilt, Darüşşafaka-Hasanpaşa*, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994.
119. Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi IV. cilt, Haseki - Kırk Şehitler Sarnıcı*, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994.
120. Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi V. cilt, Kırk çeşme Tesisleri - Mustafa Şükrü (Eyüplü)*, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994.
121. Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi VI. cilt, Mutfak -Sinan Erdebili Tekkesi*, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994.
122. Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi VII. cilt, Sinanpaşa Çeşmesi-Zülfaris Sinanoğlu*, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994.

123. Kültür Bakanlığı Ve Tarih Vakfı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi VIII .cilt*, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1995.
124. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi, *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri II. cilt, Halk Edebiyatı*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi, 1982.
125. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri II. cilt, Halk Edebiyatı*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi, 1986.
126. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri III. cilt, Halk Müziği, Oyun, Tiyatro, Eğlence*, Ankara, Başbakanlık, 1987. XIII, 361 s., [2, y.], res., fotog., hrt., plan; 24 sm, Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 85, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi: 22.
127. Kültür Bakanlığı, *İpek Yolu Uluslararası Halk Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1995.
128. Lâti, *Evsâfı İstanbul*, haz.: Nermin Suner Pekin, İstanbul, İstanbul Fetih Cemiyeti, 1977.
129. Lewis, Rapheale, *Osmanlı Türkiyesi'nde Gündelik Hayat (Adetler ve Gelenekler)*, çev.: Mefkure Poroy, İstanbul, Doğan Kardeş, 1973.
130. Mantran, Robert, *XVI. XVII. Yüzyılda İstanbul'da Gündelik Hayat*, (çev. : Mehmet Ali Kılıçbay), İstanbul, İstanbul Ltd., 1991.
131. Mehmed Tevfik, *İstanbul'da Bir Sene /haz. : Nuri Akbayan*, İstanbul, İletişim, 1987.
132. Meriç, Ayşe Ramiha, *İstanbul Mânileri* [Basılmamış mezuniyet tezi], Erzurum, 1982.
133. Musahipzâde Celal, *Eski İstanbul Yaşayışı*, [İstanbul], Türkiye, 1946.
134. Nutku, Prof. Dr. Özdemir, *Meddahlık ve Meddah Hikâyeleri*, [y. y.], İş Bankası, [t. y.] .
135. Olgun, Özlem (haz.), *Ramazan Kitabı*, İstanbul, Kitabevi 2000.
136. Oral, Ünver (haz.), *Meddah Kitabı*, İstanbul, Kitabevi, 2003.
137. Oral, Ünver, *Kukla ve Kuklacılık Yapım ve Oynatım Tekniği - Yardımcı Bilgiler*, İstanbul, Kitabevi, 2003.

138. Ortaylı, İlber, *İstanbul'dan Sayfalar*, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A. Ş., 2003.
139. Ozansoy, Halit Fahri, *Bütün Âdetleri Eğlenceleri Hatıraları ve Fıkraları ile: Eski İstanbul Ramazanları*, İstanbul, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1968.
140. Önder, Mehmet, *Efsane, Destan ve Öyküleriyle Anadolu Kentleri*, [İstanbul], Milliyet, 1989.
141. Özcan, Kâzım, *Çevremiz ve İstanbul*, İstanbul, Kültür, [1963].
142. [Özön], Mustafa Nihat, *Türkçede Roman Hakkında Bir Deneme*, İstanbul, Remzi, [1936].
143. Özön, Mustafa Nihat (haz.), *Kanlı Kavak*, İstanbul, Remzi, 1941.
144. Özön, Mustafa Nihat (haz.), *Kanlı Nigâr*, İstanbul, Remzi, 1941.
145. Öztelli, Cahit, *Halk Türküleri: Evlerinin Önü*, 2. bs., İstanbul, Özgür Yayın Dağıtım, 1983.
146. Öztürk, Ali, *Türk Anonim Edebiyatı*, 2. bs., İstanbul, Bayrak Yayıncılık, 1986.
147. Refik, İbrahim, *Ramazan Medeniyeti*, İstanbul, Albatros, 2000.
148. Sakaoğlu, Necdet-Nuri Akbayer, *Osmanlı Dünyasından Yansımalar*, [İstanbul] Denizbank, 2000.
149. Sakaoğlu, Dr. Saim, *101 Anadolu Efsanesi*, İstanbul, Damla, 1976.
150. Sanerk, N. (haz.), *İncili Çavuş'un En Güzel Fıkra ve Hikâyeleri*, İstanbul, İktisadi Yürüyüş Matbaası ve Neşriyat Yurdu, 1943.
151. Sarpel, Serhat, *Musikimizde İstanbul Türküleri* [Basılmamış mezuniyet tezi], [İstanbul], [t. y.].
152. Saygun, A[hmed] Adnan, *"Kâtibim Türküsü" Üzerine Varyasyonlar*, Ankara, Devlet Konservatuvarı Yayınları, 1954.
153. Sertoğlu, Mithat, *İstanbul Sohbetleri*, İstanbul, Bedir, 1992.
154. Sertoğlu, Mithat (haz.), *Resimli Büyük İstanbul Ansiklopedisi*, [İstanbul], Yeni İstanbul Gazetesi, [t. y.].
155. Sevensil, Refik Ahmet, *İstanbul Nasıl Eğleniyordu (1453 'ten 1927'ye kadar)*, 3. bs., İstanbul, İletişim Yayınları, 1990.
156. Sevilen, [Mehmet] Muhittin, *Karagöz*, [İstanbul?], Milli Eğitim Bakanlığı, 1990.

157. [Sevük], İsmail Habib, *Edebiyat Bilgileri*, İstanbul, Remzi, 1942.
158. Sezer, Sennur-Adnan Özyalçiner, *İstanbul'un Taşı Toprağı Altın: Eski İstanbul'un Yaşayışı ve Folkloru*, İstanbul, Altın Kitaplar, 1995.
159. Sezer, Sennur-Adnan Özyalçiner, *Bir Zamanların İstanbullu Eski İstanbul Yaşayışı ve Folkloru*, 2. bs., İstanbul, İnkılâp, 2005.
160. Siyavuşgil, Sabri Esat, *İstanbul'da Karagöz ve Karagöz'de İstanbul*, İstanbul, Burhaneddin, 1938.
161. [Solok], Cevdet Kudret, *Karagöz* 1. cilt, 2. bs., Ankara, Bilgi, 1992.
162. [Solok], Cevdet Kudret, *Orta Oyunu* I. cilt, 2. bs., İstanbul, İnkılâp, 1994.
163. [Solok], Cevdet Kudret, *Orta Oyunu* II. cilt, 2. bs., İstanbul, İnkılâp, 1994.
164. Sönmez, Sevgül (haz.), *Karagöz Kitabı*, İstanbul, Kitabevi, 2000.
165. Sözen, Gürol, *Binbir Çeşit İstanbul ve Boğaziçi Yalıları*, İstanbul, Ak, 1989.
166. Şaka Neşriyatı (haz.), *İncili Çavuş*, İstanbul, Şaka, 1944.
167. Şapolyo, Enver Behnan, *Karagözün Tarihi*, İstanbul, Türkiye, 1946.
168. Şehir Müzesi -Yıldız Sanat Galerisi, *Eski İstanbul Eğleniyor: "Musikî ve Temaşa"*, İstanbul, Duru Ajans, 1991.
169. Şehsuvaroğlu, Haluk Y[usuf], *Asırlar Boyunca İstanbul*, [y.y.], Cumhuriyet Gazetesi Yayını, [t. y.].
170. [Talu], Ercüment Ekrem-Münif Fehim, *Dünden Hatıralar*, [İstanbul], Yedigün Neşriyat, [t. y.].
171. Taner, Nuri, *Her Yönüyle Yalova*, İstanbul, Erenler, 1984.
172. Tercüman Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., *İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi I. cilt: Aalast, Peter Coeck-Ali Baba*, İstanbul, Tercüman Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., 1982.
173. Tercüman Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., *İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi II. cilt: Ali Bahadır Bağları-Beyoğlu*, İstanbul, Tercüman Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş., 1982.
174. Tercüman Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., *İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi III. cilt: Beyoğlu-Gürpınar Hüseyin Rahmi*, İstanbul, Tercüman Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş., 1983.

175. Tercüman Gazetecilik Matbaacılık A.Ş., *İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi IV. cilt: Haber-Ozansoy, Faik Ali*, İstanbul, Tercüman Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş., 1985.
176. Tezel, Naki (haz.), *Köroğlu Masalı: İstanbul Rivayeti*, İstanbul, Arkadaş, 1935.
177. Tezel, Naki(derl.), *İstanbul Masalları*, İstanbul, Burhaneddin, 1938.
178. Tilgen, Nurullah, *Orta Oyunu Üstadı Kavuklu Hamdi*, [İstanbul], Eyüp Halkevi Neşriyatı, 1948.
179. Tokmakçıoğlu, Erdoğan (haz.), *Bütün Fıkralarıyla İncili Çavuş*, İstanbul, Milliyet, 1983.
180. Türkmen, Nihâl, *Orta Oyunu*, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı, 1991.
181. Unar, Salih Saim, *Üsküdar: Şaşı Hafız ve Mâruf Nüktedanlar*, İstanbul, Tefeyyüz Kitaphanesi, 1941.
182. Uraz, Murat (haz.), *500üncü Fetih Yıldönümü Hâtırası Olarak Hazırlanan: İstanbul İçin Şiirler*, İstanbul, Türk Neşriyat Yurdu, 1953.
183. Uykucu, Dr. K[ürşat] Ekrem, *İlçeleriyle Birlikte İstanbul*, İstanbul, Kahraman, 1979.
184. Ülgen, Dr. Erol (haz.), *Şemsi Yastıman Hayatı ve Eserleri*, İstanbul, Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı, 1995.
185. Ünlü, Seyfettin - Ali Yeşildal (haz.), *Ramazan Çadırı Üsküdar Sehaveti*, İstanbul, Üsküdar Belediyesi. 2004.
186. Ünver, [A.] Süheyl, *İstanbul Risaleleri 2*, haz. : İsmail Kara, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı, 1995.
187. Ünver, [A.] Süheyl, *İstanbul Risaleleri 3*, haz. : İsmail Kara, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı, 1995.
188. Ünver, [A.] Süheyl, *Bir Ramazan Binbir İstanbul*, haz.: İsmail Kara, İstanbul, Kitabevi. 1997.
189. Üsküdar Belediyesi, *Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler cilt: 1*, İstanbul, Üsküdar Belediyesi, 2003.
190. Üsküdar Belediyesi, *Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler cilt: 2*, İstanbul, Üsküdar Belediyesi, 2003.
191. Yapı Kredi, *İstanbul İçin Şehr-Engiz*, İstanbul, Yapı Kredi, 1991.

192. Yapı Ve Kredi Bankası (haz.), *İstanbul 1453-1953*, [İstanbul], Yapı ve Kredi Bankası, [1953].
193. Yazıcı, Yüksel, *Bütün Yönleriyle Boğaziçi'ndeki Cennet Sarıyer - With all its Aspects the Heaven at the Bosphorus* (İngilizceye çev. : Özlem Koşar), İstanbul, Form, 1993.
194. Yeni İstanbul, *Tarihî İstanbul*, [İstanbul], Yeni İstanbul, [t. y.].
195. Yerasimos, Stefanos, *Kostantiniye ve Ayasofya Efsaneleri* (çev.: Şirin Tekeli), İstanbul, İletişim Yayınları, 1993.
196. Yıldırım. Selahattin-Cevat Çapan (haz.), *Şairlerin İstanbul'u*, İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 1988.
197. Yurdatap, Selâmi Münir, *Hançerli Hanım Hikâyesi*, İstanbul, Bozkurt, 1937.
198. Yurdatap, Selâmi Münir (haz.), *Bekrî Mustafa'nın Latifeleri*, İstanbul, Sinan Matbaası ve Neşriyatı, 1942.
199. Zorluoğlu, S[üleyman] Tevfik (haz.), *İncili Çavuş'un Güzel - Resimli Latifeleri* 1. cilt, İstanbul, Kenan, 1939.
200. Zorluoğlu, S[üleyman] Tevfik (haz.), *İncili Çavuş'un Güzel-Resimli Latifeleri* 2. cilt, İstanbul, Kenan. 1939.

II. Yardım, Emine Seval

Menkıbe ve Menâkıbnâmelerle İlgili Eserler İçin Açıklamalı Bir Bibliyografya Denemesi (1928-1998), [Basılmamış yüksek lisans tezi], Emine Seval Yardım, İstanbul, 1998, 270 y., 29 sm., Kaynakça ve İndeks var.

Aşağıda konu açıklaması kısmında bibliyografik künyeleri verilen 1928 - 1998 yılları arasında yayımlanmış Menkıbe ve Menâkıpnâme ile ilgili eserlerin açıklamalı bibliyografyasıdır.

İçindekiler: Önsöz s. III, Kısaltmalar s. V, Giriş s. 1,1- Menkıbe ve Menâkıbnâme Edebiyatı s. 1, A - Menkıbe Nedir ? s. 1, 1) Keramet - Menkıbe Mes'elesi (Bir Menkıbenin Teşekkülü) s. 2, 2) Evliya Menkıbelerinin Özellikleri ve Tipleri s. 3, B - Menâkıbnâme Edebiyatı s. 4, 1) İslâm Dünyasında Menâkıbnâme Edebiyatının Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi s. 4, 2) Türk Menâkıbnâme Edebiyatının Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi s. 5, 3) Menâkıbnâmelerin Edebiyatımızdaki ve Kültür Hayatımızdaki Yeri ve Önemi s.

7, 4) Menâkıbnâmelerle İlgili İlmî Çalışmalar s. 8, II - Bibliyografya - Bibliyografyanın Sınırları ve Tertibi s. 11, A - Bibliyografya Nedir ? s. 11, B- Bibliyografyanın Sınırları ve Tertibi s. 12, 1) Bibliyografyanın Sınırları s. 12, 2) Bibliyografyanın Tertibi s. 14, Birinci Bölüm Menkıbe ve Menâkıbnâmelerle İlgili Eserlerin Değerlendirilmesi ve Tasnifi A - Değerlendirme ve Tasnif s. 17, B- Bibliyografyada Bulunan Eserlerin Tasnife Göre Listesi ve Künye Numaraları s. 19,1 - Müstakil Olarak Bir Velînin Menâkıbını İhtiva Eden Eserler s. 19, a- Dînî ve Askerî Kahramanlara Ait Destanî Mahiyette Hikâyeler s. 20,1 - Battalnâme İle İlgili Eserler s. 19, II - Danişmendnâme İle İlgili Eserler s. 20, III -Saltuknâme İle İlgili Eserler s. 20, b- (Tarîkat Pîrî veya Şeyhi) Bir Velînin Menkıbesi veya Menâkıbını İhtiva Eden Eserler s. 22, 2- Evliya Tezkireleri (Birden Çok Velînin Hal Tercümeleri İle Kerametlerini Anlatan Eserler) s. 26, a- Sûfî Tabakatları s. 26. b- Sûfî Tabakatları Tarzında Hazırlanmış Ansiklopedik Evliya Tezkireleri s.28, c- Bir Tarikatın Şeyhleri ve Halifelerine Yer Veren Eserler s. 29, d- Derleme Menkıbe Kitapları s. 29, 3 - Genel Değerlendirme Eserleri s. 30, İkinci Bölüm Menkıbe ve Menâkıbnâmelerle İlgili Eserler Bibliyografyası A- Kitaplar s. 32, B- Tezler s. 222. 1 - İstanbul'daki Üniversitelerde Yapılan Tezler s. 222, 2 - İstanbul Dışındaki Üniversitelerde Yapılan Tezler s. 246, Sonuç s. 249, Kaynakça s. 256, İndeks s. 259,1- Yazar Adları İndeksi s. 260, II- Eser Adları İndeksi s. 264, Özet s. 269.

Ön söz (ve/veya Giriş): Menâkıpnâmelerin tarih, edebiyat tarihi, din, folklor, sosyoloji ve psikoloji ile ilgisine dikkat çekiliyor ve bu bilim dalları açısından önemi vurgulanıyor. Bilimsel olsun, popüler olsun menâkıpnâmelerle ilgili yayınları ele alan bir bibliyografyanın bulunmadığı ve bu eksikliğin giderilmesi amacıya çalışmanın gerçekleştirildiği söyleniyor. Çalışmanın kapsamı, yöntemi ve içeriği hakkında bilgi veriliyor. Girişte menkıbe - menâkıpnâme edebiyatı, teşekkülünden günümüzdeki çalışmalara kadar değerlendiriliyor, yapılan çalışmanın sınırları ve düzeni bildiriliyor.

Konu Açıklaması: Bu çalışmada aşağıda bibliyografik künyeleri verilen eserler ele alınmaktadır.

A. Kitaplar

1. Abdurrahman Câmî, *Evliya Menkıbeleri- Nefahâtü'l-Üns*, (terc. Lâmiî Çelebi, haz. Prof. Dr. Süleyman Uludağ, Prof. Dr. Mustafa Kara), İstanbul, Marifet, 1995.
2. Abdurrahman Molla Câmî, *Nefahâtü'l - Üns Min Hazarati'l - Kudüs - Mukaddes Makamlardan Huzur Nefesleri*, (sad. : Abdülkadir Akçiçek), İstanbul, Sağlam Kitabevi, 1981.
3. Abdülkerim Kuşeyrî, *Kuşeyri Risalesi*, (haz. Süleyman Uludağ), 2. bs., İstanbul, Dergâh Yayınları, 1981.
4. Ahmet Eflâkî, *Ariflerin Menkıbeleri (Mevlânâ ve Etrafındakiler)*, (çev.: Tahsin Yazıcı) 1. c., 4. bs., İstanbul, Remzi Kitabevi, 1986.
5. Ahmet Eflâkî, *Ariflerin Menkıbeleri (Mevlânâ ve Etrafındakiler)*, (çev.: Tahsin Yazıcı) 2. c., 4. bs., İstanbul, Remzi Kitabevi, 1986.
6. Ali Şir Nevâyî, *Nesâyimü'l - Mahabbe Min Şemâyimi'l - Fütüvve (I Metin)*, (haz.: Prof. Dr. Kemal Eraslan), Ankara, TDK Yayınları, 1996.
7. Allame Muhammed Bin Yahya et - Tâdifî, *Cevherden Gerdanlıklar (Hz. Abdülkadir Geylanî'nin Menkıbeleri)*, (terc.: Naim Erdoğan), İstanbul, Sinan Yayınevi, 1972.
8. Anadol, Cemal, *Anadolu'yu Aydınlatanlar "Peygamber Muziceleri Evliya Menkıbeleri"*, İstanbul, Melda Yayınevi, 1984.
9. Araz, Nezihe, *Anadolu Evliyalari*, İstanbul, Atlas Kitabevi, 1988.
10. Aslanbay, Muhittin, *Seyyid Battal Gazi'nin Hayatı ve Bazı Menkıbeleri*, Eskişehir, Kardeşler Matbaası. [1953].
11. Aşkar, Mustafa, *Niyazi - i Mısrî ve Tasavvuf Anlayışı*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1998.
12. Atalay, Adil Ali, *Abdal Musa Sultan ve Velayetnâmesi*, İstanbul, Can Yayınları, 1978.
13. Aykut, Şaban, *Gavs- ı Azam Şeyh Hamidüddini Veli- Aksarayî- Somuncu Baba*, [y. y., t. y.].
14. Bahadıroğlu, Mustafa, *Celvetiye'nin Pîri Hazreti Üflade ve Divânı*, Bursa, Kur'an Kursu Öğrencilerini Koruma Demeği, 1995.
15. Bayer, Ahmet, *Emir Sultan - Hayatı ve Menkıbeleri*, Bursa, Sultan Kitabevi, [t. y.]

16. Bayram, Doç. Dr. Mikail, *Şeyh Evhâüddin 'in el Kirmanı ve Evhadiyye Tarikatı*, Konya, Damla Matbaacılık ve Ticaret, 1993.
17. Benekay, Yahya, *İlk Hacı İlk Kurban, Veysel Karani, Hacı Bayram Velî*, İstanbul, Kitapçılık Limited Ortaklığı Yayınları, 1966.
18. Beşoğlu, İnci, *Erenler Diyarından Menâkıbeler*, İstanbul, Şamil Yayınevi, 1979.
19. Biray, Yrd. Doç. Dr. Himmet-Yrd. Doç. Dr. Mehmet Sarı, *İbrahim Ethem Kıssası*, Afyon, Medrese Kitabevi, 1995.
20. Buhara Kitabevi, *Veliler Başbuğu Şah- ı Nakşibend- "Muhammed Bahaeddin Buhari"*, 4. bs., İstanbul, Buhara Yayınevi, 1978.
21. Burkay, Hasan, *Menâkıb-ı Şerefiyye (Şerafeddin Hazretlerinin Ağzından)*, Ankara, [y. y.], 1995.
22. Bursalı Mehmet Velüyyiddin Efendi, *Menâkıb -ı Eşrefzâde - Eşrefoğlu Rûmî Hayatı - Menâkıbeleri - Şiirleri* (haz.: Abdullah Uçman - Önder Akıncı), İstanbul, Bedir Yayınevi, 1976.
23. Bursalı, Mustafa Necati, *İstanbul ve Anadolu Evliyalari - Dünyadaki Büyük Evliyâlar ve Cumhuriyet Devri İslâm Büyükleri*, 1. c., İstanbul, Tuğra Neşriyat, 1986.
24. Bursalı, Mustafa Necati, *İstanbul ve Anadolu Evliyalari - Dünyadaki Büyük Evliyalar ve Cumhuriyet Devri İslâm Büyükleri*, 2. c., İstanbul, Tuğra Neşriyat, 1986.
25. Büyükaksoy, Kâzım, *Hak Yolunun Önderleri (Yüce Veliler)*, İstanbul, Eser Yayınları, 1973.
26. Cemaleddin Mahmud Hulvî, *Lemezât (I) "Ağız Tadı" (Lemezât -ı Hulvî ez - Leme'âat-ı Ulvî)* (haz.: Mehmet Serhan Tayşi) 1. c., İstanbul, Tercüman Yayınları, 1980.
27. Cemaleddin Mahmud Hulvî, *Lemezât (I) "Ağız Tadı" (Lemezât -ı Hulvî ez - Leme'âat-ı Ulvî,)* (haz.: Mehmet Serhan Tayşi) 2. c., İstanbul, Tercüman Yayınları, 1980.
28. Cumhur, Abdülaziz, *Sultanî'l - Evliya Hz. Abdülkadir Geylânî Asrı /Hayatı, Tarikatı, Eserleri*, İstanbul, Cumhur Yayınları, 1981.
29. Çağlar, Behçet Kemal, *Battal Gazi Destanı*, İstanbul, Ak Yayınları, 1968.
30. Çoruh, Şinasi, *Emir Sultan*, İstanbul, Tercüman Gazetesi Yayınları, (t. y.)

31. Demir, Süleyman, *Hız. Mevlânâ'nın Hayatı ve Menkıbeleri*, İstanbul, Demir Kitabevi, 1982.
32. Doğuş, M., *İslâmî Menkıbeler*, Tavşanlı, (y. y.), 1977.
33. Ebû'l - Hasen Ali b. İbrahim el - Kâri el - Bağdadî, *Muhyiddîn İbnu'l - Arabî'nin Menkıbeleri* (ed - Durru's - Semîn fî Menâkıbî's - Şeyh Muhyiddin (çev.: Abdülkadir Şener - Rami Ayaş), Ankara, A. Ü. Basımevi, 1972.
34. Ebu'l Hayr -ı Rûmî, *Saltuk - nâme* (haz.: Dr. Şükrü Haluk Akalın) 1. c., Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.
35. Ebu'l Hayr -ı Rûmî, *Saltuk - nâme* (haz.: Dr. Şükrü Haluk Akalın) 2. c., Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.
36. Ebu'l Hayr -ı Rûmî, *Saltuk - nâme* (haz.: Dr. Şükrü Haluk Akalın) 3. c., Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1990.
37. Ebu'l - Leys Semerkandî, *Tezkiretül - Evliya (Tercümesi) İnceleme - Metin - İndeks* (haz.: Dr. Selâhattin Olcay), Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1965.
38. Elvan Çelebi, *Menâkıbu'l - Kudsiyye fî Menâsıbu'l - Ünsiye (Baba İlyas - ı Horasûnî ve Sülâlesinin Menkıbevi Tarihi* (haz.: İsmail E. Erünsal - Ahmet Yaşar Ocak), İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1984.
39. Eren, Ali, *İstanbul Evliyalarından Sümbül Efendi ve Merkez Efendi Hazretleri*, İstanbul, Merkez Efendi Kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği, (t. y.).
40. Erkaya, Dr. Metin, *Anılarla Mehmet Zaid Kotku (Rh. a.)*, İstanbul, Seha Neşriyat, 1997.
41. Ertuğrul, Mustafa, *Büyük Mutasavvuf Abdülkadir Geylânî*, İstanbul, Gayret Kitabevi, 1948.
42. Feridun bin Ahmed-i Sipehsâlâr, *Mevlânâ ve Etrafındakiler, Risale* (çev.: Tahsin Yazıcı), İstanbul, Tercüman Gazetesi Yayınları, 1977.
43. Feridüddin Attar, *Tezkiretül - Evliya*, İstanbul, Erkam Yayınları, 1984.
44. Feridüddin Attar, *Tezkiretül - Evliya*, (haz.: M[uharrem] Z[eki] K[orgunal]), İstanbul, Engin Ofset, 1980.
45. Feridüddin Attar, *Tezkiretül - Evliya*, (haz.: M[uharrem] Z[eki] K[orgunal]), İstanbul, Seha Neşriyat, 1983.

46. Feridüddin Attar, *Tezkiretü'l - Evliya*, (haz.: Süleyman Uludağ), İstanbul, İlim ve Kültür Yayınları, 1985.
47. Feridüddin Attar, *Tezkiretü'l - Evliya*, (haz.: Doç. Dr. Süleyman Uludağ), İstanbul, Erdem Yayınları, 1991.
48. Firdevsî-i Rûmî [Uzun Firdavsî], *Menâkıb -ı Hacı Bektaş -ı Velî "Vilâyetnâme"* (haz.: Abdülbaki Gölpınarlı), İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 1958.
49. Firdevsî-i Rûmî, *Manzum Hacı Bektaş Veli Vilâyetnâmesi* (yay.: Doç. Dr. Op. Bedri Noyan), Aydın, (y. y.), 1986.
50. Gediz, Firuzan, *Battal Gazi Yahut Alp Arslan'ın Cenk Hikâyeleri*, İstanbul, Ak - Ün Basımevi Yayınları, 1945.
51. Gülcan, D. Ali, *Karaman Velîlerinden Şeyh Ali - Yüs Semerkandî ve Kemal Ümmî*, (y. y.), Özden Matbaacılık, 1987.
52. Güllaç, Sıdkı, *Kerâmetleriyle Gönül Sultanları*, İstanbul, Çelik Yayınevi, 1986.
53. Gülsen, Mehmet, *Aziz Mahmut Hüdâî*, İstanbul, Gayret Kitabevi. 1951.
54. Gürtunca, M. Faruk, *Seyyid Battal Gazi*, İstanbul, Sağlam Kitabevi, 1996.
55. H. Molla Rahim (tertipleyen), *Abdülkadir Geylânî Hazretleri Şiir Halinde Şahsı ve Kerametleri*, Akşehir, Sultandağ Matbaası, 1957.
56. Hace Muhammed Fadlullah, *Evliyanın Kutbu Muhammed Ma'sum Farûkî*, (Toplayan ve Farsça'dan çev.: A. Faruk Meyan), İstanbul, Salah Bilici Kitabevi, 1970.
57. Halil bin İsmail Şeyh Bedrüddîn Mahmûd, *Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin Menâkıbı*, (yay.: Abdülbaki Gölpınarlı - İsmet Sungurbey), İstanbul, Eti Yayınevi, 1967.
58. Hatîb-i Fârisî, *Manâkıb-ı Camâl Al-Dîn-i Sâvî*, (yay.: Tahsin Yazıcı), Ankara, TDK Basımevi, 1972.
59. Hazinî, *Cevâhiru'l - Ebrâr Min Emvâc-ı Bihâr (Yesevi Menakihnâmesi)*, (haz.: Doç. Dr. Cihan Okuyucu), Kayseri, Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1995.
60. Hocaşâde Ahmed Hilmi, *Evliyalar Bahçesi - Hadîkatü'l - Evliya*, (Bugünkü Türkçe'ye çev.: Yakub Kenan Necefzâde), İstanbul Neşriyat Yurdu Yeni Şark Maarif Kütüphanesi, 1966.

61. Hucvirî, *Kesfu'l - Mahcûb - Hakikat Bilgisi*, (haz.: Süleyman Uludağ, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1982.
62. Hüsameddin Bursevî, *Menâkıb-ı Üftâde*, (haz.: Abdurrahman Yüenal), Bursa, Celvet Yayınları. 1996.
63. Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliya*, (Osmanlıca'dan çev.: Dr. Mehmet Akkuş - Dr. Ali Yılmaz), İstanbul, Seha Neşriyat, 1990.
64. İmam-ı Şa'ranî, *Tabakatü'l - Kübra*, (çev.: Abdülkadir Akçiçek) 1. c. İstanbul, Toker Yayınları, 1968.
65. İmam-ı Şa'ranî, *Tabakatü'l- Kübra*, (çev.: Abdülkadir Akçiçek) 2. c. İstanbul, Toker Yayınları, 1969.
66. Kaan, M[ustafa] Ertuğrul, *Abdülkadir Geylânî*, İstanbul, Gayret Kitabevi, (t. y.).
67. Kaan, Mustafa Ertuğrul, *Büyük Mutasavvıf Bahaeddin Nakşibend Hayatı - Menkıbeleri - Sözleri*, İstanbul, Gayret Kitabevi, 1955.
68. Kaan, Mustafa Ertuğrul, *İslâm Büyükleri*, İstanbul, Gayret Kitabevi, (t. y.).
69. Kalkan, A. Vefik, *İslâm Evliyaları*, Ankara, Ulus Yayınevi, (t. y.).
70. Kalkan, A. Vefik, *İslâm Evliyaları*, İstanbul, İtimat Kitabevi, (t. y.).
71. Karabulut, Osman, *Şeyhü'l - Meşâyih Muhammed Es'ad Erdebilî*, Konya, Şems Yayınevi, 1994.
72. Kısakürek, Necip Fazıl, *Veliler Ordusundan 333 "Halkadan Pırıltılar"*, İstanbul, Büyük Doğu Yayınları, 1.986.
73. Korkmaz, Esat, *Hacı Bektas Veli - Vilâyetnâme (Menâkıb -ı Hacı Bektas Veli)*, İstanbul, Ant Yayınları, 1995.
74. Koksall, Hasan, *Battalnâmelerde Tip ve Motif Yapısı*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanları Yayınları, 1984.
75. Köprülü, Ord. Prof. Dr. Fuad, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, 7. bs., Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
76. Köseoğlu, Ali Rıza (haz.), *Şeyh Dede Seyyid İbrahim Demir Menâkıbı*, Ankara, Ayyıldız Matbaası, 1991.
77. Kuşeyrî, *Tasavvufun İlkeleri (Risale-i Kuşeyrî)*, (çev.: Tahsin Yazıcı), 1. c., İstanbul, Tercüman Yayınları, 1978.

78. Kuşeyrî, *Tasavvufun İlkeleri (Risale-i Kuşeyrî)*, (çev.: Tahsin Yazıcı), 2. c., İstanbul, Tercüman Yayınları, 1978.
79. Lermioğlu, Ayten, *Tasavvuf Aleminden (Evliya Menkıbeleri)*, İstanbul, Sönmez Neşriyat, 1974.
80. Mahmut Cemâleddin el – Hulvî, *Lemezât -1 Hulviyye ez Lemezât -ı Ulviyye (Büyük Velîlerin Tatlı Halleri)* (haz.: Mehmet Serhan Tayşi), İstanbul, M. Ü. İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1993.
81. Mevlana Nureddin Abdurrahman İbn Ahmed Cami, *Nefahâtü'l - Üns Min Hadarâti'l - Kuds Tercümesi* (terc.: Kâmil Erdoğan - Sefer Malak), İstanbul, Bedir Yayınevi, 1971.
82. Meyan, A. Faruk, *Şah-ı Nakşibend Muhammed Behaeddin Buhârî*, İstanbul, Çile Yayınları, 1970.
83. Muhammed Haşim Kişmî, *Berekât / Zübretü'l - Makâmât - İmâm-ı Rabbani ve Yolundakiler* (terc.: A. Faruk Meyan), İstanbul, Berekat Yayınevi, 1971.
84. Muhammed Sadıkü'l – Sadi, *Gaybm Dili (Taci'l - Evliya ve Burhanü'l – Esfiyâ) - Abdülkadir Geylânî'nin Menkıbeleri, Hikmetli Sözleri, Kadiri Tarikatı ve Evradı* (terc.: Seyyid Hüseyin Fevzi Paşa), İstanbul, Kitsan Yayınları, 1996.
85. Muhammed Sadıkü'l – Sadi, *Taci'l - Evliya ve Burhanü'l - Esfiya Hz. Abdülkadir Geylânî'nin Menkıbeleri (Gaybın Dili)* (haz.: Bekir Uluçınar), İstanbul, Uluçınar Yayınları, 1981.
86. Muhyî - yi Gülşenî, *Menâkıb -ı Gülşeniye* (yay.: Tahsin Yazıcı), Ankara, TTK Basımevi, 1982.
87. Nasrullah Bahâî, *Risale-i Behaiyye, Büyük İslâm Velîsi Bahaeddin Şah Nakşibendî, Hayatı, Şahsiyeti, Menkıbeleri*, (naş.: Taşköprülü Ali Alim), İstanbul, Mehmet Şevket Eygi Matbaası, 1966.
88. Nasrullah Efendi, *Veliler Başbuğu Şah-ı Nakşibend Muhammed Behaeddin Buhârî*, 5. bs. (ted.: Mehmet Şevket Eygi), İstanbul, Buhara Yayınları, 1979.
89. Niyâzî, *Mansur-nâme (Hallâc-ı Mansûr'un Menâkıbnâmesi)* (haz.: Mustafa Tatçı), İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1994.
90. Noyan, Doç. Dr. Bedri, *Demir Baba Vilâyetnâmesi*, İstanbul, Can Yayınları, 1976.

91. Noyan, Doç. Dr. Op. Bedri (yay. haz.), *Veli Baba Menâkıbnâmesi*, İstanbul, Can Yayınları, 1995.
92. Nurbahş, Seyyid Ali, *Behçetü'l - Esrar (Sırların Sofası) Menakıb -I Abdülkadir Geylânî* (çev.: Mustafa Necati Ak). Ankara, Hilal Yayınları, 1962.
93. Ocak, Ahmet Yaşar, *Türk Halk İnançlarında ve Edebiyatında Evliya Menkabeleri*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1983.
94. Ocak, Ahmet Yaşar, *Bektaşî Menâkıbnâmelerinde İslâm Öncesi İnanç Motifleri*, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1983.
95. Ocak, Ahmet Yaşar, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler (Metodolojik Bir Yaklaşım)*, Ankara, TDK Basımevi, 1992.
96. Oğuz, Muhammed İhsan, *Hazret-i Şa'ban-ı Velî ve Mustafa Çerkeşi*, İstanbul, Oğuz Yayınları, 1995.
97. Önder, Mehmet, *Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1986.
98. Özdamar, Mustafa, *Garip Hafız*, İstanbul, Kırk Kandil Yayınları, 1996.
99. Özdamar, Mustafa, *Şeyh Kotku - Bursalı Mehmet Efendi*, İstanbul, Kırk Kandil Yayınları, 1996.
100. Özdamar, Mustafa, *Şah-ı Nakşibend*, İstanbul, Kırk Kandil Yayınları, 1997.
101. Özkes, İhsan, *Es - Seyyid Osman Hulûsî Efendi Hayatı ve Eserleri*, İstanbul, Adım Yayıncılık, 1991.
102. Satoğlu, Abdullah, *Mevlânâ'nın Hocası Seyyid Burhaneddin*, (y. y.), İKB Yayınları (t. y.).
103. [Sefer, Aytekin], *Vilâyetname-i Hacı Bektaş Velî'nin Hayatı*, Ankara, Emek Basım - Yayınevi, [1956].
104. Sertoğlu, Murat, *Evliyalar Evliyası Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli*, 1. c., İstanbul, Şadırvan Turizm Yayınları, 1966.
105. Sertoğlu, Murat, *Evliyalar Evliyası Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli*, 2. c., İstanbul, Şadırvan Turizm Yayınları, 1966.
106. Sevgen, Nazmi, *Beşiktaşlı Şeyh Yahya Efendi - Hayatı - Menkibeleri - Şiirleri*, İstanbul, Türkiye Basımevi, 1965.
107. Seyyid Hüseyin Fevzi Paşa (haz.), *Büyük Evliyalar ve Menâkıbı*, İstanbul, Gavs Yayınları, (t. y.).

108. Sezgit, Bayram, *Hacı Bayram Veli*, Ankara, Nur Yayınları, (t. y.) .
109. Sinan Paşa, *Tezkiretü'l - Evliya* (haz.: Emine Gürsoy Naskali), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.
110. Sunguroğlu, İshak, *Guatama Baddha ve İbrahim İbni Edhem*, İstanbul, Melek Sile Matbaası, 1974.
111. Şenocak, Kemaleddin, *Kulbu'l - Arifin Seyyid Aziz Mahmut Hüdaî Hayatı - Menakıbı - Eserleri*, İstanbul, İslam Neşriyatı, 1970.
112. Şenocak, Kemaleddin, *Kutbu'l - Arifin Seyyid Aziz Mahmut Hüdaî Hayatı - Menakıbı - Eserleri*, İstanbul, Kardeşler Basımevi, 1984.
113. Şenses, Hacı Hafız Rahmi (derl.), *Arifler Geçidi*, İstanbul, Hamle Matbaası, 1961.
114. Şeyh Enîsî (Emir Hüseyin Enîsî), *Fatih Sultan Mehmet Hanın Hocası Şeyh Aksemseddin (Hayatı ve Eserleri)* (haz.: A. İhsan Yurd), İstanbul, Fatih Yayınevi, 1972.
115. Şeyh Yûsuf en - Nebhânî, *Camiu'l Kiramâti'l - Evliya - Sahabeden Günümüze Velîler ve Kerametleri* (çev.: Abdülhalık Duran) 1. c., İstanbul, (y. y., t. y.).
116. Şeyh Yûsuf en - Nebhânî, *Camiu'l Kiramâti'l - Evliya - Sahabeden Günümüze Velîler ve Kerametleri* (çev.: Abdülhalık Duran) 2. c., İstanbul, (y. y., t. y.).
117. Şeyh Yûsuf en - Nebhânî, *Camiu'l Kiramâti'l - Evliya - Sahabeden Günümüze Velîler ve Kerametleri* (çev.: Abdülhalık Duran) 3. c., İstanbul, (y. y., t. y.).
118. Şeyh Yûsuf en - Nebhânî, *Camiu'l Kiramâti'l - Evliya - Sahabeden Günümüze Velîler ve Kerametleri* (çev.: Abdülhalık Duran) 4. c., İstanbul, (y. y., t. y.).
119. Şimşir, Mehmet - Yaşar Candemir, *Seyyit Battal Gazi, Eskişehir*, Güzel iş Matbaası, 1966.
120. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev. : Said Aykut - Enver Gönenç -Yahya Atak - Abdülhamid Birişik - Fuad Aydın) 1. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.
121. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*. (çev.: Said Aykut - Enver Gönenç -Yahya Atak - Abdülhamid Birişik - Fuad Aydın) 2. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.

122. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev.: Said Aykut - Enver Gönenç-Yahya Atak - Abdülhamid Birışık - Fuad Aydın) 3. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.
123. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev. : Said Aykut - Enver Gönenç -Yahya Atak - Abdülhamid Birışık - Fuad Aydın) 4. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.
124. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev.: Said Aykut - Enver Gönenç -Yahya Atak - Abdülhamid Birışık - Fuad Aydın) 5. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.
125. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev. : Said Aykut-Enver Gönenç- Yahya Atak - Abdülhamid Birışık - Fuad Aydın) 6. c., İstanbul. Şule Yayınları, 1995.
126. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev. : Said Aykut - Enver Gönenç-Yahya Atak - Abdülhamid Birışık - Fuad Aydın) 7. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.
127. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev. : Said Aykut - Enver Gönenç- Yahya Atak - Abdülhamid Birışık - Fuad Aydın) 8. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.
128. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev. : Said Aykut - Enver Gönenç-Yahya Atak - Abdülhamid Birışık - Fuad Aydın) 9. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.
129. Şule Yayınları, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları (Hilyetü'l - Evliya, Sıfatü's - Safve)*, (çev. : Said Aykut - Enver Gönenç-Yahya Atak - Abdülhamid Birışık - Fuad Aydın) 10. c., İstanbul, Şule Yayınları, 1995.
130. Taneri, Aydın, *Türkiye Selçukluları Kültür Hayatı (Menâkıbü'l - Arifin'in Değerlendirilmesi)*, Konya, Bilge Yayınları, 1977.
131. Tanju, Mustafa Doğan, *Allah Dostlarından Menkıbeler* 2. c., İstanbul, Nakışlar Yayınevi, 1982.
132. Tanju, Mustafa Doğan, *Allah Dostlarından Menkıbeler*, 3. c., İstanbul, Nakışlar Yayınevi, 1987.
133. Tosun, Necdet, *Şeyh Mustafa Devatî ve Tuhfetü's - Sûfiyyîn*, İstanbul, (y. y.), 1996.
134. Turan, Hasan, *Hazret-i Emir Sultan ve Zeyniler Hazîresi*, Bursa, Seriyte Kitabevi, 1995.

135. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz, Doç. Dr. Ramazan Ayvallı, Yrd. Doç. Dr. Ethem Levent, Ali Kara, Ali Yılmaz, Bahaeddin Apak, Burhan Kılıç, Erdoğan Sevim, Muzaffer Durgut, Saim Kökçü, Yaşar Taşdemir, Şiirler: Abdüllatif Uyan) 1. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
136. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 2. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
137. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 3. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
138. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 4. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
139. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 5. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
140. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 6. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
141. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 7. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
142. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 8. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
143. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 9. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
144. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 10. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
145. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 11. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.

146. Türkiye Gazetesi, *Evliyalar Ansiklopedisi* (Tertip Heyeti: Prof. Dr. Kemal Yavuz ve diğerleri 12. c., İstanbul, Türkiye Gazetesi Yayınları, 1992.
147. Uludağ, Prof. Dr. Süleyman, *Bâyezid-i Bistâmi Hayatı - Menkıbeleri - Fikirleri*, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
148. Uyan, Abdüllatif, *Menkıbelerle İslâm Meşhurları Ansiklopedisi*, 1. c., İstanbul, Berekât Yayınları, 1983.
149. Uyan, Abdüllatif, *Menkıbelerle İslâm Meşhurları Ansiklopedisi*, 2. c., İstanbul, Berekât Yayınları, 1983.
150. Uyan, Abdüllatif, *Menkıbelerle İslâm Meşhurları Ansiklopedisi*, 3. c., İstanbul, Berekât Yayınları, 1983.
151. Ünver, Ord. Prof. Dr. Süheyl, *Sevâkıb-ı Menâkıb-Mevlana'dan Hatıralar*, İstanbul, Ornagon İlaçları A. Ş., 1973.
152. Varol, N [ecdet] (haz.), *En Güzel Evliya Menkıbeleri*, İstanbul, Saadet Yayınları, 1968.
153. Yardımcı, İlhan, *Hak Âşığı Hazret-i Üftâde*, İstanbul, Sinan Yayınevi, 1980.
154. Yıldırım, Celâl (derl.), *Meşahir - i Evliya 'dan Dört Kutup: Ahmed Rufâî, Abdülkadir Geylânî, Ahmed Bedevî, İbrahim Düssûkî*, İzmir, Ticaret Matbaacılık A. Ş., 1964.
155. Yılmaz, Doç. Dr. H. Kâmil, *Aziz Mahmûd Hüdâyî Hayatı - Eserleri - Tarikatı*, İstanbul, Erkam Yayınları, 1990.
156. Yurd, Ali İhsan, Dr. Mustafa Karaçalım (haz.), *Akşemseddin Hayatı ve Eserleri*, İstanbul, M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1994.
157. Yüce Kemal, *Saltuk - nâme'de Tarihî, Dinî ve Efsanevî Unsurlar*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1987.
158. Yüksel, Murat Tarık, *Ariflerin Menkıbeleri*, 1. c., İstanbul, Demir Kitabevi, 1970.
159. Yüksel, Murat Tarık, *Ariflerin Menkıbeleri*, 2. c., İstanbul, Demir Kitabevi, 1970.
160. Yüksel, Murat Tarık, *Mevlânâ Hayatı ve Menkıbeleri*, İstanbul, Demir Kitabevi, 1976.

B. Tezler

1. İstanbul'daki Üniversitelerde Yapılan Tezler⁷

161. Akar, Gazi, *Tezkiretü'l-Evliya Gramatikal İndeksi* (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
162. Akkaya, Meral, *Danışmendnâmenin Dil Hususiyetleri Üzerinde Bir Çalışma* (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1957-1958.
163. Aksu, Türkan, *Tercüme-i Tezkiretü'l Evliya Üzerinde Lisani Bir Çalışma* (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1940 - 41.
164. Alpas, Ferhan, *Tezkiretü'l Evliya (İndeks)*, (Basılmamış mezuniyet tezi). İstanbul, 1975.
165. Altay, Mediha, *Ceride - i Sufiyye 'den Evliya Menkıbeleri*, (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Mezuniyet Tezi), İstanbul, 1982.
166. Ayarciar, Tacettin, *Tezkiretü'l Evliya (Gramatikal İndeks)*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1977.
167. Baha, Mustafa Okan, *Menâkıb-ı Emir Sultan (Metin - İnceleme - Gramer - İndeks)*, (M. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Anabilim Dalı Doktora Tezi), İstanbul, 1991.
168. Baştürk, Hasan, *Tezkiretü'l Evliya (İndeks)*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
169. Bayraktar, Asuman, *Tezkiretü'l Evliya - İndeks*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
170. [Baysun], Abdullah Recep, *Türk Edebiyatında Evliya Menkıbeleri*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1935.
171. Belkıs, Nedim, *Danışmendnâme*, (Basılmamış mezuniyet tezi). İstanbul, 1934-35.
172. Bilgi, Mehmet, *Menâkıb-ı Emir Sultan (Şevkî) Metin -Sözlük*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1977.
173. Bolum, Necati, *Menâkıb-ı Emir Sultan - Metin, Sözlük*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1977.

⁷ Tez çalışmalarında, özellikle lisans mezuniyet tezlerinde eser adlarının tekrarlandığı dikkat çekmektedir. Aynı eserin belirli sayfaları arası çalışıldığı için ortak adla giriş yapılmıştır. Aynı adla bibliyografik künye girişi yapılan eserlerin içerikleri ile ilgili bilgi için bkz.: Emine Seval Yardım, *Menkıbe ve Menâkıbnâmelerle İlgili Eserler İçin Açıklamaları Bir Bibliyografya Denemesi 1928-1998*, [Basılmamış yüksek lisans tezi], İstanbul, 1998, s. 222-248.

174. Çalışkan, M. Ali, *Tezkiretü'l - Evliya İndeks*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
175. Doğramacı, Baha, *Niyazi Mısırî Hayatı - Tarikatı - Kerametleri - Halifeleri - Türbedarları - Tarikat Silsilesi - Edebî ve Bestelenmiş Şiirleri*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1944- 45.
176. Erdoğan, Emel, *Saltuknâme*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1966.
177. Fidancı, Mahmut, *Şah Meşreb Menâkıb-nâmesi (İnceleme - Metin - Sözlük)*, (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 1994.
178. Güder, Nurcan Öznel, *Dâstân-ı İbrahim Edhem (Metin - Sözlük - Ekler Dizini)*, (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1992.
179. Gülseren, Cemil, *Manzum Gazavat-ı Seyyit Battal Gazi (Darendeli Bakai'nin)*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1979.
180. Güngörür, Hakan Kadri, *Tezkiretü'l- Evliya'nın Gramatikal İndeksi*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
181. Kankılıç, Verdi, *Uygurca Tezkiretü'l- Evliya Tercümesi (Araştırma - Metin)* (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 1972.
182. Kaplan, Mehmet, *Emir Sultan - Mehmet Şemseddin Buharî Menkabevî ve Tarihi Hayatı, Lejandı, Kültü ve Tarikat Müessesesi*, (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1938-39.
183. Karaçalık, Ülfet, *Tezkiretü'l- Evliya - İndeks* (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
184. Kırımlıgil, Peyman, *Saltuknâme*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1965 - 66.
185. Korkmaz, İzzet, *Tezkiretü'l - Evliya- Gramatikal İndeks*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
186. Köprülü, Orhan, *Tarihi Kaynak Olarak XIV. ve XV. Yüzyıllarda Anadolu'da Bazı Türkçe Menâkıbnâmeler* (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 1951.
187. Okumuş, Ali, *Menâkıb-ı Şeyh Şa'ban-ı Velî* (M. Ü. İlahiyat Fakültesi Temel İslâm Bil. Anabilim Dalı Tasavvuf Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1998.

188. Öncel (Keskin), M. Selma, *Tezkiretü'l- Evliya - Gramatikal İndeks*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1977.
189. Öztan, Meral, *Saltuknâme*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1966.
190. Pehlivan, Saadet, *Emir Sultan Menâkıbnâmesi* (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Basılmamış Mezuniyet Tezi), İstanbul, 1963-64.
191. Pekolcay, Necla, *Anadolu Türkçesi ile Tezkira Al - Avliya Tercümesinin Gramer Hususiyetleri*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1945-46.
192. Rai, Kıyamüddin, *Afganistan Özbek Şivesinde yazılan İbrahim bin Edhem Kıssası Üzerinde Dil İncelemesi*, (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 1976.
193. Salcı, Aynur, *Tezkiretü'l - Evliya - Gramatikal İndeks*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul 1977.
194. Soysev, Necla, *Saltuknâme - Transkripsiyon*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1966.
195. Sunar, Allan, *Evliya Menkıbeleri - Üç Eserdeki Unsurların Tahlil, Tefsir ve Tabakalandırılmaları*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1938-39.
196. Şahin, Hacı Ali, *Derviş Burhan Tarafından Yazılan Hacım Sultan Menakıbının Transkripsiyonu*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1981.
197. Şekeroğlu, Süleyman, *Tezkiretü'l Evliya İndeks*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
198. Tathoğlu, Zülkarneyn, *Menâkıb-ı Cevahir (Transkripsiyonlu Metin ve Lugatı)*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1977.
199. Tokatlı, Ümit, *Elvan Çelebi'nin Menâkıbnâmesi*, (İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 1984.
200. Yağcı, Necmi, *Tezkiretü'l - Evliya'nın Gramatikal İndeksi*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1975.
201. Yılmaz, Mehmet, *Yahya Efendi Menakıbı (Metin - Lügat)*, (Basılmamış mezuniyet tezi), İstanbul, 1977.

2. İstanbul Dışındaki Üniversitelerde Yapılan Tezler⁸

202. Ağkaş, Eyyub, *Sefine-i Evliya -yi Ebrâr c. III (171 - 251) Arası Transkripsiyon* (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1983.
203. Altın, Sürurî, *Velâyetnâme-i Seyyid Ali Sultan Menkıbesinin İncelenmesi*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1974.
204. Arslan, Kadir, *Şeyh Abdülaziz Derbağ Hazretlerinin Hayatı ve Menkıbeleri* (Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi), Erzurum, 1985.
205. Aslankaya, Selim, *İbrahim b. Edhem'in Hayatı - Menkıbe ve Sözleri* (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1985.
206. Aydın, Mehmet, *Menâkıb-ı Şerif ve Tarikatnâme-i Pirân ve Meşâyih-ı Tarikat*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1980.
207. Bayram, Kadir, *Eşrefoğlu Rûmî Divanı Üzerinde Remiz - Kıssa - Menkıbe Araştırması*, (D. E. Ü. İlahiyat Fakültesi), İzmir, 1989.
208. Bengü, İzzet, *Hamidüddin Aksarayi'nin Hayatı - İlmî Kişiliği ve Menkıbeleri*, (Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Bölümü), Bursa, 1994.
209. Bilgin, Ahmet, *Emir Sultan 'in Hayatı - Menkıbeleri ve Tesirleri* (Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Bölümü), Bursa, 1994.
210. Bulut, Ahmet, *Menâkıb - Celâleddin Rumî*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1980.
211. Coşkun, Fahrettin, *Şeyh Evhaüddin Hamid el — Kirmanî'nin Menkıbeleri (inceleme - Çeviri)*, (A. O. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1994.
212. Çalışkan, Mustafa, *Sefine-i Evliya-yi Ebrar Üzerine Bir Araştırma IV. c.*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1985.

⁸ Emine Seval Yardım'ın çalışmasında "İstanbul Dışındaki Üniversitelerde Yapılan Tezler" ayrı bir kısım olarak, künye numaraları 1'den başlatılıp alfabetik düzende yer almaktadır. Biz yukarıdaki seri numarasını devam ettirerek bu künyeleri veriyoruz.

213. Çetiner, Ali *Feridüddin Attar Hakkında Bir Araştırma*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk- İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1981.
214. Demirdiş, Salim, *Sefine-i Evliya-yi Ebrar Üzerine Bir Araştırma IV. c.*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1985.
215. Diler, Bülent, *Menkıbe-i Beşiktaşî Yahya Efendi (K. S)*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1981.
216. Doğan, Candemir, *Menâkıb-ı Hazreti Mevlana Celaleddin-i Rûmî*. (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1980.
217. Dumlu, Cengiz, *Menakıb-ı Üveysi'l - Karani*, (Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi), Erzurum, 1987.
218. Duran, Hamiye, *Hacı Bektaş-ı Veli Velayet- namesi ve Velayet - name'de Geçen Keramet Motifleri*, (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Ankara, 1995.
219. Emir, Abdülbaki Doğan Mehmet, *Hadikatü'l Evliya (Sadeleştirme)*, (Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi), Erzurum, 1987.
220. Gökalp, Zülkarni, *Şaban-ı Veli Hakkında Tenkidli Araştırma ve Menâkıb - ı Şerif*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1980.
221. Göktürk, Mücellâ, *Fuzuli'nin Kırk Hadis'i Üzerinde Remiz-Kıssa ve Menkıbe Araştırması*, (D. E. Ü. İlahiyat Fakültesi), İzmir, 1989.
222. Gözen, Faik, *Beşiktaşlı Yahya Efendi Hazretlerinin Hayatı - Menkıbeleri*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1980.
223. Gürses, Osman, *Şeyh Yusuf Sinan Efendi'nin Menâkıb-ı Şerif ve Tarikatnâmesi*, (Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi), Erzurum, 1989.
224. Katmer, Tahir, *Menâkıb-ı Akşemseddin* (Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi), Erzurum, 1989.
225. Kaya, Ahmet, *Ebu'l Leys es-Semerkindî'nin Tezkiretü'l-Evliyası Hakkında Tedkik*, (D. E. Ü. İlahiyat Fakültesi), İzmir, 1991.
226. Kılınç, İsmail, *Sehl b. Abdullah et - Tüsteri'nin Hayatı - Menkıbeleri ve Tasavvuf Anlayışı*, (D. E. Ü. İlahiyat Fakültesi), İzmir, 1991.
227. Kırımhan, Nazan, *XIV. Yüzyıla Ait Anonim Bir Evliya Tezkiresinin 100 Varakının Çevirisi Üzerinde Bir Araştırma*, (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Erzurum, 1988.

228. Köksal, Hasan, *Kitab-ı Battal Gazi* (Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi), Erzurum, 1980.
229. Köse, Mehmet, *Min Menâkıb-ı Gazavât-ı Seyyid Battal Gazi*, (Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı), Erzurum, 1979.
230. Kul, Muammer, *Lalîzâde Abdülbaki Efendi Menâkıb-ı Melâmiyye-i Bayramîye*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi ve Psikolojisi Anabilim Dalı), Ankara, 1983.
231. Küçükarslan, N. Hatice, *Sefîne-i Evliya-yi Ebrar (El Yazması) Transkripsiyon*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Felsefesi Anabilim Dalı), Ankara, 1983.
232. Melali, Ali, *Tasavvufta Kadınlarla İlgili Menkıbeler*, (Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Bölümü), Bursa, 1985.
233. Mercan, Hakkı, *Menâkıbnâme-i Şeyh Evhaüddin Kirmanî*, (Erciyes Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü), Kayseri, 1990.
234. Mercan, İsmail Hakkı, *Şeyh Alaeddin Ali b. Yahya es - Semerkandî ve Menâkıbnâmesinin Transkribe, Tahlil ve Tenkidi*, (Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı), Kayseri, 1996.
235. Meydanal, Yaşar, *Sefîne-i Evliya Adlı Eserin I. Cilt 253-325. Sahifeleri Arası Transkripsiyonu*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı), Ankara, 1983.
236. Nevruz, İbrahim, *Menâkıb-ı Ahmed er Rifâî*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı), Ankara, 1980.
237. Ödöbek, Mustafa Şükrü, *Senayi'nin Menâkıb-ı Emir Sultan'ın Transkribesi*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı), Ankara, 1969.
238. Ölmez, Ahmet, *Haza Kitab-ı Battal Gazi*, (Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü), Erzurum, 1979.
239. Onay, Yılmaz, *Van Folklorunda Yatırlar ve Yatırlara Bağlı Olarak Anlatılan Menkıbeler*, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi), Van, 1987.
240. Öz, Hüsnü, *Emir Sultan ve Halk Arasında Yaygın Menkıbeleri*, (Uludağ Üniversitesi İlahiyat Tasavvuf Bölümü), Bursa, 1985.

241. Paçacıoğlu, Burhan, *Battal - name: İnceleme - Metin - İndeks*, (Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Kayseri, 1993.
242. Sarıms, Sami, *Feridüddin Attar ve Tezkiretü'l Evliyaya Dair Bir İnceleme*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk -İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı), Ankara, 1981.
243. Sezer, Feridun, *Seyyid Battal Gazi Destanı*, (Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı), Erzurum, 1975.
244. Türkmen, Keziban, *Sefine-i Evliya - Hüseyin Vassaf (Transkripsiyonu)*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı), Ankara, 1983.
245. Uyanık, Mevlüt, *Sefine-i Evliya -yi Ebrar Üzerine Bir Araştırma*, (A. Ü. İlahiyat Fakültesi Türk - İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı), Ankara, 1985.
246. Yazar, Nihal, Halvetiyyenin Şabaniye Kolu ve Şa'ban-ı Veli, (Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı), Ankara, 1985.
247. Yücel, Ayşe, *Lali-zade Abdülbaki Efendi, Menâkıb-ı Melâmiye-i Bayramiyyesi (İnceleme - Metin)*, (Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi), Ankara, 1988.

III. Yılmaz - Ertizman, Ayşe Arzu

Türk Masalları ile İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002), [Basılmamış yüksek lisans tezi], Ayşe Arzu Yılmaz – Ertizman, İstanbul, 2003, 295 y., 29 sm., Kaynakça var.

Aşağıda konu açıklaması kısmında bibliyografik künyeleri verilen 1928-2002 yılları arasında yayımlanmış Türk Masalları ile ilgili kitapların halkbilimi araştırma yöntemleri açısından değerlendirilmesini içeren çalışmadır.

İçindekiler : Öz s. II, Abstract s. III, Önsöz s. IV, İçindekiler s. VII, Tablo Listesi s. IX, Grafik Listesi s. IX, Kısaltmalar s. X. Giriş s. 1, Birinci Bölüm I. Halkbilimine İlişkin Genel Bilgiler s. 9, 1. "Halkbilimi"nin Tanımı s. 9, 2. Halkbilimi Çalışmalarının Tarihçesi s. 9, 3. Halkbiliminin İnceleme Alanları s. 13, 4. Halkbiliminin Amacı s. 16, 5. Halkbiliminin Çalışma Kadrosu s. 16, 6. Halkbilimi Kuramları s. 18, II. Masal Nedir ? s. 60, 1. Kavram Özellikleri s. 60, 2. Benzer Kelimeler s. 64, 3. Masalların Tasnifi s. 65, 4. Masalların Özellikleri

s. 72, 4. 1. Şekil Özellikleri s. 73, 4. 2. Muhteva Özellikleri s. 73, 4. 3. Yapı Özellikleri s. 75, 4. 4. Dil ve Üslûp Özellikleri s. 76, 4. 5. İcra s. 76, Masalın Diğer Nevilerle İlgisi s. 80, İkinci Bölüm Masallarla İlgili Derleme Eserlerin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri s. 96, Üçüncü Bölüm Masallarla İlgili Derleme - İncelemelerin Bir Arada Olduğu Eserlerin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri s. 176, Dördüncü Bölüm Masallarla İlgili İnceleme Eserlerinin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri s. 248, Beşinci Bölüm s. 271, Sonuç s. 288, Kaynakça s. 290.

Ön söz (ve/veya Giriş): Ön söz'de çalışmanın amacının 1928 -2002 tarihleri arasında yayımlanan kitapların tespiti ve bunların halkbilimi kuramları, araştırma yöntemleri açısından değerlendirilmesi olduğu belirtilmiş. Masal türü hakkında kısaca bilgi verilip Türk masalları ile ilgili çalışmalar bulunmasına rağmen konuyla ilgili bilimsel bir başvuru kaynağı bulunmadığı ve bu eksikliğin giderilmesine yönelik olarak tezin hazırlandığı vurgulanmış. Çalışmanın yöntemi ve içeriği tanıtılmış. Giriş'te çalışmanın sınırları ve ele alınan kitapların hangi düzende ve hangi metotla incelendiği hakkında örnek de gösterilerek bilgi verilmiş.

Konu Açıklaması: Bu çalışmada aşağıda bibliyografik künyeleri verilen eserler ele alınmaktadır.

İkinci Bölüm

Masallarla İlgili Derleme Eserlerinin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri⁹

1. Demircioğlu, Yusuf Ziya, *Yürükler ve Köylülerde Hikâyeler - Masallar*, İstanbul, 1934.
2. Tezel, Naki, *İstanbul Masalları*, İstanbul, 1938.
3. Akay, İ. Hakkı, *Balıkesir Halkıyatından: Masallarımız*, Balıkesir, Türkdili Matbaası, 1942.
4. Tuğrul, Mehmet, *Malatya'dan Derlenmiş Masallar*, Ankara, Halkbilgisi ve Halk Edebiyatı Yayınları, 1946.

⁹ Bu çalışmada bibliyografik künyeler kronolojik olarak sıralanmıştır.

5. Boratav, Pertev Naili, *Zaman Zaman İçinde*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1958.
6. Alangu; Tahir, *Billur Köşk*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1961.
7. Alangu, Tahir, *Keloğlan Masalları*, İstanbul, Keloğlan Yayınevi, 1967.
8. Barlas, Uğuroğlu, *Safranbolu Masalları*, Karabük, 1975.
9. Aygen, Dr. Mehmet S. - Süleyman Bozok - Hüseyin Genç *Afyonkarahisar Masalları*, Afyon, Türkeli Matbaası, 1983.
10. Taner, Nuri, *Dere Tepe Düz Gitmiş*, İstanbul, 1988.
11. Uysal, Ahmet Edip, *Yaşayan Türk Halk Hikâyelerinden Seçmeler*, Ankara, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1989.
12. Alptekin, Ali Berat, *Hayvan Masalları*, Ankara, Kültür Bakanlığı, 1991.
13. K. D., *Türk Masalları 2. bs.* (Yeni yazıya aktaran: İbrahim Aslanoğlu), İstanbul, Anadolu Sanat Yayınları, 1991.
14. Tezel, Naki, *Türk Masalları I. c., 4. bs.*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992.
15. Tezel, Naki, *Türk Masalları 2. c., 4. bs.*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992.
16. Kızıldağı, Dr. Edip, *Hatay Masalları* (haz.: Tekin, Mehmet - Bülent Nakib), Antakya, 1994.
17. Taner, Nuri, *Yalova Masalları*, İstanbul, Ortipa Yayıncılık, 1995.
18. Şener, Halis, *Anadolu Masalları*, İstanbul, M. E. B., 1996.
19. Boratav, Pertev Naili, *Az Gittik Uz Gittik, 2. bs.*, İstanbul, Adam Yayıncılık ve Matbaacılık, 1997.
20. Boratav, Pertev Naili, *Masallar -1 - Uçar Leyli* (Yay. haz.: Muhsine Helimoğlu Yavuz), İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, 2001.
21. Dilçin, Dehri, *Çankırı Masalları*, Ankara, Okuyan Adam Yayınları, 2002.
22. Hafızoğlu, Tahir, *Billur Köşk Masalları*, İstanbul, Selis Kitaplar, 2002.

Üçüncü Bölüm

Masallarla İlgili Derleme - İncelemelerin Bir Arada Olduğu Eserlerin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri¹⁰

23. Tuğrul, Mehmet, *Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı*, İstanbul, M. E. B. Devlet Kitapları, 1969.
24. Günay, Umay, *Elazığ Masalları (İnceleme)*, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Basımevi, 1975.
25. Seyidoğlu, Bilge, *Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar - Metinler ve Açıklamalar*, Ankara, Atatürk Üniversitesi, 1975.
26. Yavuz, Muhsine Helimoğlu, *Cigaramın Üstünde Bir Topal Karınca*, Ankara, Doruk Yayınları, 1992.
27. Deniz, Rasim, *Kayseri Masalları*, Kayseri, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 1996.
28. Yardımcı, Mehmet, *Yaşayan Malatya Masalları*, Malatya, İnönü Üniversitesi Vakfı Yayınları, 1996.
29. Arslan, Mehmet Ali, *Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatlarında Masallar*, 1. c. , 2.bs. , Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 1998.
30. Arslan, Mehmet Ali, *Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatlarında Masallar*, 2. c., 2. bs., Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, 2000.
31. Boratav, Pertev Naili, *Tekerleme - Türk Halk Masalının Tipolojik ve Stilistik İncelemesine Katkı* (çev.: İsmail Yerguz, eklerle yay. haz.: M. Sabri Koz), İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları. 2000.
32. Şimşek, Esmâ, *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması* 1. c., Ankara, Kültür Bakanlığı, 2001.

¹⁰ Ayşe Arzu Yılmaz-Ertizman'ın çalışmasında "Masallarla İlgili Derleme-İncelemelerin Bir Arada Olduğu Eserlerin Açıklamalı-Tenkitli Bibliyografik Künyeleri" ayrı bir bölüm olarak, künye numaraları l'den başlatılıp kronolojik düzende yer almaktadır. Biz yukarıdaki seri numarasını devam ettirerek bu künyeleri veriyoruz.

33. Şimşek, Esmâ, *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması 2. c.*, Ankara, Kültür Bakanlığı, 2001.
34. Alptekin, Ali Berat, *Taşeli Masalları*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2002.
35. Sakaoğlu, Saim, *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*, 2. bs., Ankara, Akçağ Yayınları, 2002.
36. Yavuz, Muhsine Helimoğlu, *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*, 3. bs., Ankara, Kültür Bakanlığı, 2002.

Dördüncü Bölüm

Masallarla İlgili İnceleme Eserlerinin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri¹¹

37. Kantarcıoğlu, Selçuk, *Eğitimde Masalın Yeri*, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1991.
38. Şirin, Mustafa Ruhi, *Masal Atlası*, İstanbul, İz Yayıncılık, 1998.
39. Sakaoğlu, Saim, *Masal Araştırmaları*, Ankara, Akçağ Yayınları, 1999.
40. Bilkan, Ali Fuat, *Masal Estetiği*, İstanbul, Timaş Yayınları, 2001.
41. Kaya, Korhan, *Hint - Türk - Avrupa Masalları*, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 2001.

IV. Akçam, Zeki

Kıbrıs Türk Folkloru İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002), Zeki Akçam, İstanbul, 2004, 376 y., 29 sm.. Kaynakça var.

¹¹ Ayşe Arzu Yılmaz-Ertizman'ın çalışmasında "Masallarla İlgili İnceleme Eserlerinin Açıklamalı-Tenkitli Bibliyografik Künyeleri" ayrı bir bölüm olarak, künye numaraları l'den başlatılıp kronolojik düzende yer almaktadır. Biz yukarıdaki seri numarasını devam ettirerek bu künyeleri veriyoruz.

Aşağıda konu açıklaması kısmında bibliyografik künyeleri verilen 1928-2002 yılları arasında yayımlanmış Kıbrıs Türk Folkloru İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesini içeren çalışmadır.

İçindekiler : Öz s. iii, Abstract s. iv, Önsöz s. v, İçindekiler s. vii, Tablo Listesi s. x, Grafik Listesi s. x, Kısaltmalar s. xi, Giriş s. I, Birinci Bölüm 1. Halkbilimine İlişkin Genel Bilgiler s. 9, 1. 1. "Halkbilimi"nin Tanımı s. 9, 1. 2. Halkbilim Çalışmalarının Tarihçesi s. 10, 1. 3. Halkbilimi'nin İnceleme Alanları s. 15, 1. 4. Halkbiliminin Amacı s. 16, 1. 5. Halkbilimi'nin Çalışma Kadrosu s. 17, 1. 6. Halkbilimi Kuramları s. 22, 1. 6. 1. Erken Dönem Halkbilimi Kuramları s. 22, 1. 6. 1. 1. Masalların Göçü ve Kültürel Ödünçleme Teorisi s. 23, 1. 6. 2. Metin Merkezli Halkbilimi Kuramları s. 25, 1. 6. 2. 1. Tarihî Coğrafî Fin Metodu s. 26, 1. 6. 2. 2. Tarihi Yeniden Kurma Kuramı s. 28, 1. 6. 3. Biyolojik Halkbilimi Kuramı s. 29, 1. 6. 4. Yapısal Halkbilimi Kuramları s. 30, 1. 6. 4. 1. Kahraman Biyografisinin Yapısal Çözümleme Modelleri s. 31, 1. 6. 4. 2. J. G. Von Hahn'ın Aryan Kahramanı Biyografik Modeli s. 31, 1. 6. 4. 3. Otto Rank'ın Kahraman Kalıbı s. 33, 1. 6. 4. 4. Lord Raglan'ın Geleneksel Kahraman Kalıbı s. 34, 1. 6. 4. 4. Eric Hobsbawm'ın Sosyal Haydut veya Halk Kahramanı s. 36, 1. 6. 4. 6. Vladimir Propp'un Yapısal Anlatı Çözümleme Yöntemi s. 38, 1. 7. Bağlam Merkezli Halkbilimi Kuramları s. 39, 1. 7. 1. İşlevsel Halkbilimi Kuramı s. 40, 1. 7. 2. Sözlü Kompozisyon Teorisi s. 42, 1. 7. 3. Performans Teori s. 43, İkinci Bölüm Kıbrıs Türk Folkloruyla İlgili Derleme Eserlerin Açıklamalı Tenkitli Bibliyografik Künyeleri s. 46, Kıbrıs Türk Folkloruyla İlgili Derleme-İnceleme Eserlerin Açıklamalı Tenkitli Bibliyografik Künyeleri s. 121, Dördüncü Bölüm Kıbrıs Türk Folkloruyla İlgili Derleme Eserlerin Açıklamalı Tenkitli Bibliyografik Künyeleri Değerlendirme s. 250, Değerlendirme s. 327, Sonuç s. 358, Kaynakça s. 361, Taranan Bibliyografik Kaynaklar s. 375, Tablo Listesi Tablo I. Tezde İncelenen Eserlerin Yıllara Göre Dağılımı s. 328, Tablo 2. Tezde İncelenen Lisans, Yüksek Lisans Doktora Tezlerinin Yıllara, Üniversitelere Göre Dağılımı s. 333, Tablo 3. Çeşitli Meslek Dallarının Kıbrıs Türk Folkloruna Eğilimini Gösteren Tablo s. 340, Tablo 4. Yazarlara Göre Eser Dağılımını Gösteren Tablo s. 348, Tablo 5. Konulara Göre Çalışmaların Dağılımını Gösteren Tablo s. 354. Grafik Listesi Grafik 1. Kronolojik Dağılım s. 330, Grafik 2. Eserlerin Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine Göre Dağılımı s. 351.

Ön söz (ve/veya Giriş): Ön söz'de yüksek lisans tezinin Kıbrıs Türk Folkloru ile ilgili eserler hakkında bibliyografik bir çalışma yapmak yanında, çalışmaya konu olan kitaplarda halkbilimi araştırma yöntemlerinin ne derece uygulandığının tespit edilmeye çalışıldığı belirtiliyor. Çalışmada kullanılan malzeme ve metoda dair bilgi veriliyor. Giriş'te, ele alınan kitapların yapıcı ve ilmi tenkit usulleriyle değerlendirildiği vurgulanıp çalışmanın sınırları belirtiliyor ve ele alınan kitapların hangi düzende, hangi metotla incelendiği hakkında örnek gösteriliyor.

Konu Açıklaması: Bu çalışmada aşağıda bibliyografik künyeleri verilen eserler ele alınmaktadır.

İkinci Bölüm

Kıbrıs Türk Folkloruyla İlgili Derleme Eserlerin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri¹²

1. Ilgaz, Hasene, *Kıbrıs Notları*, İstanbul, Doğan Kardeş Yayınları A. Ş., 1949.
2. Önür, Ethem, *Kıbrıs Dönüşü*, Ankara, Sanat Basımevi, 1952.
3. Önür, Ethem, *Âşıklar Dilinde Kıbrıs*, Ankara, Doğu Matbaacılık ve Ticaret Limited Şirketi Matbaası, 1969.
4. Celil, Osman, *Kıbrıs Magosa Halk Edebiyatı Örnekleri*, (Erzurum Atatürk Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Lisans Bitirme Tezi),1971.
5. Önür, Ethem, *Âşık Ali İzzet'ten Yavru Vatan Şiirleri*, Ankara, Doğu Matbaacılık ve Ticaret Limited Şirketi Matbaası, 1973.
6. İslâmoğlu, Mahmut, *Kıbrıs Çocuk Oyunları*, Lefkoşa, Yarın Matbaası, 1979.
7. Gelen, Nazemin M., *Hasan Bulliler: Bir Devrin Efsane Kahramanları*, Lefkoşa, Halkın Sesi Ofset, 1980.
8. Sakaoğlu, Saim, *Kıbrıs Türk Masalları*, Ankara, T. C. Turizm ve Kültür Bakanlığı, 1983.

¹² Bu çalışmada bibliyografik künyeler kronolojik olarak sıralanmıştır.

9. Levent, Mehmet, *Folklorik Skeçler*, Lefkoşa, K. K. T. C. Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1987.
10. Dölek, Fatih - A. İlker Dölek (haz.), *Kıbrıs Türk Halk Müziği*, Lefkoşa, K. K. T. C. Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1992.
11. Gökçeoğlu, Mustafa, *Kıbrıs Türk Fıkraları*, 2. bs., İstanbul, Galeri Kültür - Repa Ltd., 1992.
12. Adalı, Kutlu, *Dağarcık*, 2. bs., Lefkoşa, Işık Kitabevi Yayınları, 1997.
13. Gökçeoğlu, Mustafa - Biran Mertan - Ruzen Atakan, *Cihan Şah*, Lefkoşa, 1997.
14. Gökçeoğlu, Mustafa, *Bir Varmış Bir Yokmuş*, Lefkoşa, Er Reklam Yayınları, 1997.
15. Hür, Emine, *Bakırdım Genne (Anı Fıkralar)*, Lefkoşa, Ateş Matbaacılık, 1998.
16. Yorgancıoğlu, Oğuz M., *Masallar: Kıbrıs Türk Folklorundan Derlemeler*, Mağusa, 1998.
17. Yorgancıoğlu, Oğuz M., *Yaş Destanı (Resimli)*, Lefkoşa, (y. y.), 1999.
18. Gökçeoğlu, Mustafa, *Masal Ağacı 1; Kıbrıs Masalları*, Girne, 2000.
19. Cahit, Neriman, *Eski Lefkoşa Kahveleri ve Kahve Kültürü*, Lefkoşa, Sadi Kültür Sanat Yayınları, 2001.
20. Hür, Emine, *Maneler: Maniler*, Lefkoşa, Ateş Matbaacılık. 2001.
21. M. Ch. Kareklas M.B.E., *Hasan Bulliler'in Suç Faaliyetleri* (çev.: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Demiryürek), [Lefkoşa], Işık Kitabevi Yayınları, 2001.
22. Ertuğ, Mehmet, *Bit Hanım, Pire Kadın*, Lefkoşa, Ertuğ Yayınları, 2002.
23. Yorgancıoğlu, Oğuz M. *Mâniler*, 4. bs., Mağusa, 2003.

Üçüncü Bölüm

Kıbrıs Türk Folkloruyla İlgili Derleme - İnceleme Eserlerin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri¹³

¹³ Zeki Akçam'ın çalışmasında "Kıbrıs Türk Folkloruyla İlgili Derleme-İnceleme Eserleri Açıklamalı-Tenkitli Bibliyografik Künyeleri" ayrı bir bölüm olarak, künye numaralı 1'den başlatılıp kronolojik düzende yer almaktadır. Biz yukandaki seri numarasını devam ettirerek bu künyeleri veriyoruz.

24. Konur, İsmet, *Kıbrıs Türkleri*, İstanbul, Burhaneddin Matbaası, 1938.
25. Adalı, Kutlu, *Köy Raporları*, (y. y.), Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi, 1963.
26. Yağlı, Hasan Hüseyin, *Kıbrıs Külfez Köyü Monografisi* (İstanbul Üniversitesi Umumi Sosyoloji Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1963.
27. İslâmoğlu, Mahmut, *Kıbrıs Türk Folkloru*, Lefkoşa, Halkın Sesi Matbaası, 1969.
28. Belevi, Hatice, *Lefkoşa Türk Folkloru*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Bitirme Tezi), 1970.
29. Kemal, Zeliha, *Limasol Folkloru (Kıbrıs)*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Bitirme Tezi), 1970.
30. Destine, M. Celâl, *Kıbrıs Pile Köyü Folkloru*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Bitirme Tezi), 1971.
31. Ahmet, Kemal, *Kıbrıs Türk Folkloru*, (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1973.
32. Ali, Rauf, *Kıbrıs'ın Mağusa İlçesi Karpaz Bölgesi Türk Folkloru*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Bitirme Tezi), 1973.
33. Taner, Mahmut - Mahmut İslâmoğlu (haz.), *Kıbrıs Türküleri ve Oyun Havaları*, Lefkoşa, Yarı Ofset, 1979.
34. Gündüz, Naile, *Kıbrıs'ta Türk Düğünleri*, (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türk Öğretmen Koleji Bitirme Tezi), 1981.
35. Kocadal, Filiz, *Kıbrıs Türk Folklorunda Kıyafetler, Eski Ramazanlar, Eskiden Okula Başlatma ve Hatim Etme*, (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türk Öğretmen Koleji Bitirme Tezi), 1982.
36. Üstün, Hüseyin, *Kıbrıs Türk Folklorunda Düğün ve Batıl İnançlar*, (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Türk Öğretmen Koleji Bitirme Tezi), 1982.
37. Siber, Hasan Rifat, *Kıbrıs Türklerinin Tarımsal Folkloru*, Lefkoşa, Halkın Sesi Basımevi, 1983.
38. Gökçeoğlu, Mustafa, *Tezler Sözler*¹⁴, Lefkoşa, Gençlik Merkezi, 1988.

¹⁴ Mustafa Gökçeoğlu'nun *Tezler ve Sözler* adlı seri yayımının ilk kitabıdır. Bu kitapta Kıbrıs Türk masalları, mânileri, destanları, kültürel etkileşimler, köy seyirlik oyunları, bilmece, beddualar, hayır dualar, türküler ve kültür konuları işlenmiştir.

39. Töre, Elmaziye, *Kıbrıs Türk Alt - Kültürlerde İnanç Kurumu*, (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), 1989.
40. Çinkayalar, Erbil, *Kıbrıs Türk Halk Oyunları*, İstanbul, K. K. T. C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1990.
41. Gökçeoğlu, Mustafa, *Tezler ve Sözler*¹⁵, Lefkoşa, Gençlik Merkezi, 1991.
42. Mear, Hüray, *Kıbrıs Türk Toplumunda Doğum, Evlenme ve Ölüm ile İlgili Âdet ve İnanışlar*, Ankara, K. K. T. C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1992.
43. Saraçoğlu, Erdoğan, *Kıbrıs Ağzı*, Ankara, K. K. T. C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1992.
44. Gökçeoğlu, Mustafa, *Aynalı'nın Okuduğu Şiirler*, Lefkoşa. Gökçe Yayınları, 1993.
45. Ertuğ, Mehmet, *Geleneksel Kıbrıs Türk Tiyatrosu*, Lefkoşa, K. K. T. C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1993.
46. Gökçeoğlu, Mustafa, *Tezler ve Sözler*¹⁶, Lefkoşa, Yakın Doğu Üniversitesi, 1994.
47. Altan, Zekâi - Gülay Kaşer - Aydan Afşaroğlu - Emel Tel (haz), *Unutulmaktan Korkuyorum*, Lefkoşa, Gençlik Merkezi, 1996.
48. Faiz, Muharrem, *Kültür ve Yabancılaşma : Lefkara İşleri Üzerine Bir Araştırma*, 2. bs., İstanbul, Galeri Kültür Repa Ltd., 1996.
49. Bağışkan, Tuncer, *Kıbrıs Türk Halkbiliminde Ölüm*, Ankara, K. K. T. C. Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1997.
50. Bayırlı, Ayşe, *Kıbrıs Halk Edebiyatından Örnekler*, Konya, (Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1997.
51. Gökçeoğlu, Mustafa, *Kıbrıs Türk Atasözleri ve Deyimleri Sözlüğü*, 3. bs., Lefkoşa, Galeri Kültür Yayınları, 1997.
52. Yorgancıoğlu, Oğuz M., *Kıbrıs Türk Çocuk Oyunları*, Lefkoşa, Adam Basın Yayın Ltd., 1997.

¹⁵ Mustafa Gökçeoğlu'nun *Tezler ve Sözler* adlı seri yayımının ikinci kitabıdır. Bu kitapta tekerlemeler, yeminler, istihraç şiirleri, düğünler, halk hikâyeleri, mâniler, fıkralar, Kıbrıs Türk halk ozanları ve türkü metinleri yer almaktadır.

¹⁶ Mustafa Gökçeoğlu'nun *Tezler ve Sözler* adlı seri yayımının üçüncü kitabıdır. Bu kitapta çeyiz sandıkları, dervişnameler, köy seyirlik oyunları, Hacivat ve Karagöz, çocuk oyunları, mâniler, halk hekimliği, halk inançları ve masallara yer verilmiştir.

53. Direktör, Şevket, *Kıbrıs Türk Mutfağı: Kıbrıs Türk Halkının Yemek Yeme Alışkanlıklarının Yörede Kullanılan Yabani Otlar, Mutfak Aletleri ve Yemek Tariflerinin Standartlaştırılması*, Lefkoşa, Galeri Kültür Yayınları, 1998.
54. Durbilmez, Bayram, *Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs*, Kayseri, Geçit Yayınları, 1999.
55. Gökçeoğlu, Mustafa, *Bilmecelerimiz: Kıbrıs Türk Halkbilimi Bilmece Bulmaca Lügaz Muamma*, Lefkoşa, Gençlik Merkezi Yayınları, 1999.
56. Adalı, Kutlu, *Dağarcık*¹⁷, 2. c., 2. bs., Lefkoşa, Işık Kitabevi, 2000.
57. Sayın, Mustafa Kemal, *Deli Gardaş İle Akıllı Gardaş'ın Meselidir*, Girne, Sadi Kültür Sanat Yayınları, 2000.
58. Yorgancıoğlu, Oğuz M., *Kıbrıs Türk Folkloru: Duydum Gördüm Yazdım*, 2. bs. Gazimağusa, 2000.
59. Dağlı, Uğur Ulaş - Fatma İlkin, *Sessiz Adanın Sesli Kültürü*, Lefkoşa, Işık Kitabevi Yayınları, 2001.
60. Gökçeoğlu, Mustafa, *Telefonun Ucundaki Sevda Sözleri: Kıbrıs Türk Kültürü Telefon Mesajları*, Lefkoşa, Gökçeoğlu Yayınları, 2001.
61. Tatar, İsmet, *Kıbrıs Sandıkları: Dowry Chests of Cyprus*, Lefkoşa, Mega Basım A. Ş., 2001.
62. Gökçeoğlu, Mustafa, *Manilerimiz: Kıbrıs Türk Anonim Halk Edebiyatı Toplu Maniler*, Lefkoşa, KTEV Yayınları, 2002.

Dördüncü Bölüm

Kıbrıs Türk Folkloruyla İlgili İnceleme Eserlerin Açıklamalı - Tenkitli Bibliyografik Künyeleri¹⁸

¹⁷ Kitabın 1. cildi 1997de yayımlanmıştır. Yazarın 1960-63 yılları arasında yapmış olduğu köy gezi notlarına dayanarak hazırladığı Kıbrıs Türk halk kültürü hakkındaki monografik çalışması iki ciltten ibarettir. İlk cildinin bibliyografik künyesi, bu bölümde 12 künye numarasıyla verilmiştir. Dağarcık ile ilgili daha fazla bilgi için bkz. : Zeki Akçam, *Kıbrıs Türk Folkloru İle İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002)*, İstanbul, 2004, s. 87, 224.

¹⁸ Zeki Akçam'ın çalışmasında "Kıbrıs Türk Folkloruyla İlgili İnceleme Eserlerin Açıklamalı-Tenkitli Bibliyografik Künyeleri" ayrı bir bölüm olarak, künye numaraları l'den başlatılıp kronolojik düzende yer almaktadır. Biz yukarıdaki seri numarasını devam ettirerek bu künyeleri veriyoruz.

63. Atılgan, Hilmi Elmas, *Baf Ağzı (Kıbrıs)*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Lisans Bitirme Tezi), 1966.
64. Ergün, Sami, *Lárnaka Ağzı*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Lisans Bitirme Tezi), 1966.
65. Ali, Kemal M., *Kıbrıs Klâvya (Alaniçi) Ağzı*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Lisans Bitirme Tezi), 1967.
66. Avkıran, Şerif, *Lefkoşa Ağzı*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Lisans Bitirme Tezi), 1970.
67. Yusuf, Ünal, *Çaloz Ağzı*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Lisans Bitirme Tezi), 1971.
68. Kara, Hasan K., *Anadolu ve Kıbrıs Türklerinin Ortak Sözcükleri*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Lisans Bitirme Tezi), 1972.
69. Mahmut, Ertan, *Kıbrıs Baf Ağzı*, (Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1972.
70. Sami, Hasan, *Kıbrıs Limasol Ağzı*, (Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1972.
71. Saraçoğlu, Erdoğan, *Kıbrıs'ın Küçük Kaymaklı Ağzı*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Lisans Bitirme Tezi), 1972.
72. Hüseyin, Ziya, *Girne Kazası Templos Köyü Masalları*, (Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1973.
73. Halil, Sonay, *Abohor Ağzı*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Türkoloji Kürsüsü Lisans Bitirme Tezi), 1974.
74. Türker, Edibe, *Kıbrıs Ağzı ve Grameri*, (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1974.
75. Tuğlu, Baykal, *Magosa Ağzı*, (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1979.

76. Cantaş, Yıltan, *Kıbrıs Lefkoşa, Ortaköy ve Gönyeli Ağzı Dil ve Gramer Hususiyetleri*, Cantaş Yayınları, 1979.
77. Nail, Ali, *Kıbrıs Mesarya Ağzı*, (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1980.
78. Fevzi, Hasan Sarper, *Kıbrıs Ağzı: Çatoz, Kalavaç, Kazafana, Kırmı*, (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1981.
79. İslâmoğlu, Mahmut, *Ülkemiz ve Kültürümüz: Our Contry And Culture, Unser Land Und Unsere Kultur*, Lefkoşa, Kema Ofset, 1984.
80. Aykıl, Mehmet, *Kıbrıs Batı Mesarya Köyleri Ağzı Ses ve Şekil Bilgisi*, (Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1985.
81. Taşçı, Yıltan, *Kıbrıs Ağzı Dil Özellikleri*, Lefkoşa, Akar Yayıncılık, 1986.
82. İsmailoğlu, Yaşar, *Kıbrıs'ın Sosyal Yaşamından Bir Yaprak: Hasanbulliler*, Lefkoşa, Dörtrenk Matbaacılık Ltd., 1989.
83. Fedai, Harit, *Kıbrıslı ÂşıkKenzi Divanı: Kasideler, Tarihler*, İstanbul, K. K. T. C. Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1989.
84. Fedai, Harit, *Kıbrıslı Âşık Kenzi Divanı: Gazeller*, İstanbul, K. K. T. C. Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1993.
85. Fedai, Harit, *Kıbrıslı Âşık Kenzi Divanı: Öbür Şiirleri ve Destanları*, İstanbul, K. K. T. C. Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 1993.
86. Özkök, Berna, *Kıbrıs Ağzı ve Türkiye Türkçesi Dil Özelliklerinin Karşılaştırılması*, (Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), 1996.
87. Çırak, Zehra, *Kıbrıs Türk Masallarının İncelenmesi*, (Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Bitirme Tezi), 1997.
88. Fedai, Harit - Mustafa Haşim Altan, *Lefkoşa Mevlevihanesi*, Ankara, K. K. T. C. Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1997.

89. Gürkan, Ali, *Kıbrıs Ağzında Edatlar, Bağlaçlar ve Ünlemlerin Kullanım Özellikleri*, Ankara, K. K. T. C. Millî Eğitim, Kültür Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1997.
90. Gökdemir, Gönül, *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Küçükbaş Hayvancılık Kültürü*, (Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Anabilim Dalı Lisans Bitirme Tezi), 1997.
91. Barkan, Narin Ağa, *Kıbrıs Baf ve Limasol Göçmenlerinin Ağzı*, (Gazi Üniversitesi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), 2000.
92. Çelebi, Nazmiye, *Kıbrıs Ağzında Soru Tümcelerinde Ezgi*, (Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Tezi), 2002.
93. Pehlivan, Ahmet, *Aya İrini'den Deniz'e Kıbrıs Ağzının Değişimi*¹⁹, Lefkoşa, Adım Yayınları, 2003.

Sonuç

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda bugüne kadar bibliyografya konusunda tamamlanmış dört yüksek lisans çalışması vardır. Prof. Dr. Şeyma Güngör başkanlığında yürütülen bu çalışmalar yayınlanmış kitapları konu edinmiştir. Günümüz bibliyografya çalışmalarında eğilimin kitap hakkında bilgi içerme yönünde olduğu gerçeğinden hareketle 1996 yılından itibaren gerçekleştirilen bu çalışmalarda, sırasıyla İstanbul halk edebiyatı, dinî menkıbe, masal ve Kıbrıs Türk folkloru konuları ilk dönem çalışmalarında açıklamalı ve müteakip yüksek lisans tezlerinde de açıklamalı-tenkitli olmak üzere düzenlenmiştir.

Araştırmacılara kolaylık sağlamak amacıyla, bibliyografya konulu yüksek lisans tezlerine malzeme teşkil eden kitaplar, temel bibliyografik girişle sınırlı olarak değil; muhtevaları hakkında yeterli bilgiler verilmeye çalışılarak ele alınmıştır. Böylece isim-içerik uyumsuzluğunun ortadan kaldırılması ve

¹⁹ Ahmet Pehlivan'ın Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak 2000 yılında tamamladığı Kıbrıs Ağzının Ölçünlüleşmesi başlıklı doktora tezidir.

terminolojik olarak ele alınan konu ile ilgili eserlerin tespit edilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

İstanbul Üniversitesi Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalında gerçekleştirilen ve tanıtımını yaptığımız bu çalışmalarındaki modellerin bibliyografik çalışmalarda sistematik yaklaşım örneği olduğunu ve daha sonra yapılacak çalışmalarda bu yolun takip edilmesiyle sağlanacak yöntem birliğinin hem bibliyografya çalışmasını yürütenler hem de araştırmacılar açısından önemli faydalar doğuracağını düşünüyoruz.

T.C.FETHİYE BELEDİYE BAŞKANLIĞI

**EGELİ ARAŞTIRMACI VE YAZARLAR BİRLİĞİ
(YAZ-AR-BİR)**

**IV.ULUSLARARASI
TÜRK MEDENİYETLERİNDE
SÖZLÜ KÜLTÜR GELENEĞİ
(TÜRK DÜNYASINDA MANİLER)
SEMPOZYUMU**

**FETHİYE
(6-8 KASIM 2006)**

EGELİ ARAŞTIRMACI VE YAZARLAR BİRLİĞİ (YAZ-AR-BİR) YAYINLARI No. : 9
FETHİYE BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI No. :

*

ISBN

978-975-92609-7-2

*

KAPAK TASARIMI

A. Kadir USLU

*

DİZGİ-MİZAMPAJ

Dr. Şükrü Tekin KAPTAN

*

YAYINA HAZIRLAYAN

Dr. Şükrü Tekin KAPTAN

*BASKI

SİSTEM SERİGRAFİ VE MATBAACILIK

Amb. ve Tic. Ltd. Şti.

Batı Beton Cad. No:5 Yazıbaşı San. Böl. Torbalı / İZMİR

0 (232) 853 92 60

*

İLETİŞİM

1.Fethiye Belediye Başkanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Md.lüğü-Fethiye

Tel : 0 (252) 614 10 20, Faks: 0 (252) 614 67 92,

2.Egeli Araştırmacı ve Yazarlar Birliği Genel Merkezi

Muratdede Mah. Güvenç İş Hanı K.7 No. 154- **Denizli**

Tel : 0 (258) 241 57 67, Faks : 0 (258) 263 83 73

*

BASKI TARİHİ

Nisan 2007

2 000 adet

*Bildiriler program sırasına göre dizilmiştir.

Bu bildiriler kitabında ifade edilen görüş ve fikirler tebliğ sahiplerine aittir. Yazıların bilimsel, dil ve imlâ sorumlulukları yine yazarların kendilerini bağlar. Bunlar Yaz-Ar-Bir ve Fethiye Belediyesi'nin düşünce ve politikasını yansıtan metinler olarak mütalaa edilmemelidir.

Kesik Mani ve Doldurmalı Kesik Mani Adlandırmaları Ne Derece Doğrudur.?

Dr. Abdulkadir Emeksiz*
(Türkiye)

Mâni, Türkçe'nin konuşulduğu her coğrafyada farklı adlarla da olsa yaygınlaşmış, kimi zaman söyleyicisinin bilindiği, çoğu kere anonim olarak değerlendirilebilecek belli bir makam ya da ezgi ile söylenen, genellikle sözlü olarak doğup bireysel olarak icra edilen, Türk edebiyatına özgü nazım şekli ve türünün adıdır.

Biz, bu bildirimizde *mâninin* nasıl adlandırıldığı, tarihi geçmişi ve gelişimi, etimolojisi, yayılma alanları ve yayılma şekli ile ilgili değerlendirmeleri değil; ana hatlarıyla, bugüne kadar yapılmış çalışmalarda *mânilerin* nasıl sınırlandırıldığını ele almaya, *kesik mâni* ile *doldurmalı kesik mâni* sınıflamalarının ne derece doğru olduğunu sorgulamaya ve İstanbul çalgılı kahvehânelerindeki icra ortamı hususiyetlerine bağlı olarak *mânilerin* nasıl sınırlandırılabilceği üzerinde durmaya çalışacağız.

Mâni Sınıflandırmaları

Mâniler genellikle şekil özellikleri dikkate alınarak sınıflandırılmıştır. En eski tarihlerden başlayarak belli başlı yayımlarda *mâni* sınıflandırmalarının şu şekilde yapıldığı görülmektedir:

1923 yılında İstanbul Dârü'l-Fünûnu Edebiyat Medresesi Mezunları Cemiyeti'nin yayımlamış olduğu Halk Edebiyatı Örnekleri I *Mâniler* adlı kitapta yer verilen 329 *mâni*, Arap alfabesi harf sırasına göre ve *mâninin* ilk kelimesi esas alınarak dizilmiştir. (Kúnos, 1339(1923):8-51)

1928 yayım tarihli Anadolu Türklerinin Halk Edebiyatı I *Mâniler* adlı çalışmada Kilisli Rifat Bilge, 1759 *mâniyi* kafiyesine göre alfabetik olarak yayımlamıştır.

1928 yılında ilk yayımı yapılan, Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i adlı çalışmasında Ahmet Talât Onay iki ayrı başlık kullanarak sınıflandırmasını "Mâni" (Onay, 1996:72-83) ve "Cinaslı Mâniler" (Onay, 1996 :84-91) şeklinde yapmıştır.

1928'de yayımlanan, Türk Halk Bilgisi Derneği'nin Seçme Halk Şiirleri adlı çalışmasında "Tam Mâniler", "Kesik Mâniler" ve "Karşılıklı Mâniler" şeklinde üçlü bir sınıflandırma vardır. (Türk Halk Bilgisi Derneği, 1928 : 5-10)

1941'de Bilmeceler ve Mâniler başlıklı, derlemelere dayalı çalışmasında Naki Tezel 458 *mâniye*, *düz mâniler* ve *ayaklı mâniler* bir arada, şekil özelliği ayrımı gözetmeksizin, *mâninin* kafiyesi esasına göre alfabetik olarak yer vermiştir. (Tezel, 1941:45-83)

1943 yılında Tahir Alangu tarafından yayımı gerçekleştirilen, *Çalgılı Kahvelerdeki Külhanbey Edebiyatı ve Numuneleri* adlı çalışmada "Ayaklı Mâniler"

*) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

başlığı altında -son beş tanesi "muammalar ve cevapları"- olmak üzere 264 *ayaklı mâni* metni, kafiye esas alınarak alfabetik sıra ile verilmiştir. (Alangu, 1943 :39-60)

1947 yılında ilk yayımı yapılan İstanbul Folkloru adlı çalışmasında Mehmet Halit Bayrı "Maniler" başlığı ile herhangi bir şekil ayrımını ayrıca belirtmeden 256 adet *mâniyi* kafiyesine göre alfabetik sıra ile dizmiştir. (Bayrı, 1972: 81) Aynı çalışmada "Ay ile ilgili maniler" başlığı altında 35 tane *mâni* yine kafiye sırasına göre alfabetik olarak bulunmaktadır. (Bayrı, 1972:246-248)

1948'den itibaren Muhtar Yahya Dağlı'nın İstanbul Mahalle Bekçilerinin Destan ve Mâni Katarları adlı çalışmasından başlayıp Ramazan-nâme⁶⁶ ile devam eden ve nihayet 1998'de Sabri Koz tarafından yayımı gerçekleştirilen *Ramazan Fasılları Bekçi Baha'ya* kadar gelen *mâni fasılları* ile ilgili çalışmalarda metin neşri yapılan eserlerin sınıflandırılması takip edilmiş, *mâni fasılları*, yayımı yapılan eserde olduğu gibi yer almıştır.

1955 yılında Bağdat'ta ilk basımı gerçekleşen Kerkük Hoyratları ve Mânileri adlı çalışmada Ata Terzibaşı *hoyrat* ve *mâniyi* ayrı ayrı ele almış, söyleyicisinin belli olup olmamasına ve cinas unsuruna göre de sınıflandırma yapmıştır. "Anonim Cinaslı Hoyratlar" başlığı altında 950, "Çağdaş Cinaslı Hoyratlar" başlığıyla 100 adet *hoyrat* yayımlamıştır. Terzibaşı "Anonim Cinassız Mânileri" başlığı altında 1400 ve "Çağdaş Cinassız Mânileri" başlığıyla da 40 adet *mâni* metni yayımlamıştır. (Terzibaşı, 1975: 297-588) Terzibaşı'nın yayımında *hoyrat* ve *mâniler* ilk kelime esas tutulup alfabetik olarak yer almıştır.⁶⁷

1969 yılında yayımlanan ansiklopedi maddesinde Boratav, söyleniş yerlerine ve şartlarına göre sınıflandırmak yerinde olur diyerek, *mânileri* 10 ayrı grupta değerlendirmiştir. Özetle belirtmek gerekirse bu sınıflandırma şöyledir:

Niyet mânileri

1.Kızlar ve erkeklerin söz atışma mânileri

2.Toplu iş (imece) mânileri

3.Bekçi ve davulcu mânileri

4.İstanbul sokak satıcılarının mânileri

5.İstanbul semaî kahvelerinde söylenen cinaslı mâniler

6.Hikâyeci-âşıkların söyledikleri mâniler

7.Mektup mânileri

8.Düğün ile ilgili merasimlerde söylenen mâniler

9.Kıt'aları birbirine eklenmek suretiyle oluşmuş, ama *mâni* özelliğini kaybetmemiş türküler⁶⁸

⁶⁶) Dr. Âmil Çelebioğlu, Ramazan-nâme, İstanbul, MEB, 1995.

⁶⁷) Ata Terzibaşı "Çağdaş Cinaslı Hoyratlar" ve "Çağdaş Cinassız Mânileri" başlığı altında yayımladığı metinlerin kimlere ait olduğunu dipnotlarla göstermiştir, "çağdaş" kelimesini "anonim"in zıddı olarak, söyleyeni belli anlamında kullanmaktadır.

⁶⁸) Sınıflandırmada mâninin biçim özelliği bakımından farklı ulusu, söylendiği yer, söyleyicisinin niteliği, söylenme zamanı gibi birbirinden çok farklı özellikler bir araya getirilmiştir ve bu yolla yapılacak bir sınıflandırmaya birçok madde eklenebilir. Zaten Boratav da bir mâninin yukarıdaki 10 gruptan bir ya da birkaçına girebileceğini

Hikmet Dizdaroglu, "Tek dörtlükten meydana gelen mnilerden başka 5, 6, 7, 8, 10, 14 dizeli mâniler de vardır." ifadesinin ardından örnekler verir ve "Mâni eşitleri" başlığı altında a. Düz mâni, b. Kesik mâni şeklinde sınıflandırmada bulunur. (Dizdaroglu, 1969 :57-59)

1983 yayını tarihli rneklerle Türk şiir Bilgisi adlı çalışmasında Cem Dilcin "Anonim Halk şiiri Nazını Biçimleri" içinde ele aldığı *mâniyi* birinci dizesinin hece sayısına, *mâninin* dize sayısına ve uyaklı olup olmamasına göre üç grupta değerlendirir. İlk olarak dize sayısına göre 5, 6, 7, 8, 9, 10 dizeli *mâni* rnekleri verir, ardından bir başka sınıflandırma yapar: a. Kesik mâni, b. Artık mâni, c. Deyiş (Karşılıklı Mâni). (Dilcin, 1983 : 284-289)

1990'da yayımladığı Türkiye Türkçe'sinde Mâniler alışmasında Prof. Dr. şükrü Elçin *mânileri* iki kısımda değerlendirir: Düz (tam) ve cinaslı (kesik). Elçin 998 ayrı numara sırası vererek *düz* ve *cinaslı mânileri* birbirinden ayrı tutmadan, *mâninin* ilk kelimesine göre alfabetik olarak yayımlamıştır. (Elçin, 1990:11-181.)

1999 yayım tarihli Anonim Halk şiiri başlıklı çalışmasında Dr. Doğan Kaya bugüne kadar yapılmış en ayrıntılı sınıflandırma ile *mânileri* yapılarına, hazırlanış ve uygulanış ile konularına göre üç ayrı grupta ele almıştır. Kaya'nın sınıflandırmasının ana hatları şöyledir:

A.Yapılarına Göre Maniler

1.Hece sayısına göre maniler

- a.) Dört heceli maniler
- b.) Beş heceli maniler
- c.) Yedi heceli maniler
- d.) Sekiz heceli maniler
- e.) On bir heceli maniler

2..Mısralarına Göre Maniler

- a.) Düz Maniler
- b.) Kesik / Cinaslı Maniler
- c.) Yedekli Maniler
- d.) Müstezat Maniler

B.Hazırlanış ve Uygulanışlarına Göre Maniler

- 1.Niyet Manileri
- 2.Katar Manileri
- 3.Karşılıklı Maniler
- 4.İş Yaparken Söylenen Maniler

C.Konularına Göre Maniler

- 1.Sevda Manileri
- 2.şehir Manileri
- 3.Cinsel Konulu Maniler
- 4.Ramazan Manileri,

.....

---

belirtmiştir. Bkz. : Pertev Naili Boratav, "Mâni", İşlm Ansiklopedisi, cz: 72, 2. bs., İştanbul, MEB,1969, s. 287.

25.Fotoğraf Arkası Maniler

Yukarıdaki örneklerini verdiğimiz çalışmalarda görüldüğü gibi *mâniler* dış ve iç yapı özelliklerine, şekil özelliklerine, hazırlanış ve uygulanışlarına ve konularına göre olmak üzere birbirinden ayrı sınıflandırmalara tâbi tutulmuştur.

Mâniler bu sınıflandırmalar içinde değerlendirilmemiş olsa da özellikle yayımda, kitap ya da yazı başlığı olarak, adlandırma söz konusu olduğunda derlendiği ve bir dereceye kadar da temsil ettiği kültür muhitine, ülke, il ya da bölgeye bağlı olarak da sınıflandırılabilen, belli bir yere bağlı olarak anılabilmektedir: Oğuz M.Yorgancıoğlu, Kıbrıs Türk Folklorundan Derlemeler, *Mâniler*, 2.bs, Mağusa-Kıbrıs, 1990; Ahmet Öcal, Boğazlıyan'da Mâni Geleneği ve Boğazlıyan ile Yöresi Mânileri, 1993; Vasfi Adikti, *Yozgat Yozgat Mânileri Üzerine Mukayeseli bir Araştırma (İnceleme -Metin-İndeks, Sözlük) A Comparative Researc on Mani's from*, 1994; Fedora Arnaut, *Gagauz Mânilerinin İncelenmesi ve Türkiye ile Azerbaycan Örnekleriyle Karşılaştırılması*, 1997; Gür Karasu (der.), *Edirne Mânileri*, Edirne, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi, 1997; Kürşad Gülbeyaz, Tokat Merkez Köyleri Mânilerinin Derlenmesi ve İncelenmesi, 1998. örneklerinde olduğu gibi.

Biz sınıflandırma meselesinde esas olarak *kesik mâni* ile *doldurmalı kesik mâni* konusu üzerinde duracağız; fakat genel tipteki mânilerin "düz mâni" adlandırması yanında "tam mâni" olarak da sınıflandırmaya alınması bunlar dışında kalanların tam olmadığı anlamını içermesi dolayısıyla kısaca düz mânilere de temas edeceğiz. Düz mânilerin nazım birimi dörtlüktür, bu tipteki mâniler genellikle 7'li hece vezni ile, 4+3, 3+4 duraklı ya da duraksız, çoğunlukla *a a x a* uyak düzeninde söylenirler. Birinci, ikinci ve dördüncü mısralar genellikle yarım kafiye ile kaffiyelenirken, üçüncü mısraları serbesttir. Genel tipteki mânileri, bunlar dışında kalanlarda eksiltirme, kesilme, doldurulma yapıldığı anlamı verebilecek "tam" kelimesi yerine "düz" kelimesiyle ifade etmenin ve *düz mâni* olarak adlandırmanın daha doğru olacağını düşünüyoruz.

Düz mâniye örnek:

Karanfilsin kal burda
Çok iş vardır saburda
İkimiz bir ölelim

Çift koysunlar tabuta (Tezel, 1941 : 45 / 5)

Kesik Mâni, Doldurmalı Kesik Mâni Tanımlamaları

1928'den bu yana yapılan pek çok sınıflandırmada (Türk Halk Bilgisi Derneği, 1928; Dizdaroğlu, 1969; Meriç 1982; Dilcin 1983; Kaya, 1999) *kesik mâni* ve *doldurmalı kesik mâni* terimleri kullanılmıştır.

Kesik mâni için yapılan tanıma örnek: "İlk dizesi düşerek, yerini yedi heceden az, anlamlı ya da anlamsız bir sözcük (sözcük öbeği) almış, uyakları cinaslı mânilerdir" (Dizdaroğlu, 1969: 59)

Doldurmalı kesik mâni tanımına örnek:"Birinci dizesi yedi heceli olan kesik mânilere, doldurmalı kesik mâni ya da ayaklı mâni denir." (Dilcin 1983 : 286)

Kesik mâni anlatılırken ilk dizenin hece sayısının yediden az olması özelliğinin temel alındığı görülmektedir. Bu sınıflandırmanın bir ileri aşaması olan *doldurmalı kesik mâni* de aynı şekilde ilk dizenin hece sayısının esas olduğu, bu defa sayının yediye tamamlanmış olması gerektiği belirtilmiştir.

Kesik mâni anlatılırken kullanılan örnek:

Böyle bağlar

Yâr saçın böyle bağlar

Gül açmaz bülbul ötmez

Yıkılsın böyle bağlar (Dilcin 1983 : 284)

Doldurmalı kesik mâni anlatılırken kullanılan örnek:

Adam aman çe midir

Nefesin gül kokuyor

İçerin bahçe midir

Beni baştan çıkaran

Yârimin perçemidir (Dilcin 1983 : 286)

Kesik Mâni var mıdır, Doldurmalı Kesik Mâni olur mu?

Gerek *kesik*, gerekse *doldurmalı kesik* olarak ifade edilen *mânilerin* tamamı *cinaslı*, yani *ayaklı mânilerdir*. Yukarıdaki örneklerde kullanılan *mâniler* de İstanbul'da çalgılı kahvehanelerde tertip edilen fasıllarda sözlü olarak icra edilen *ayaklı mânilerdir*. Sözlü icra sırasında *mânici* "Adam aman" giriş kalıp sözünün ardından *mâninin* ayağını ve ardından *mânisini* söyler. Sözlü olarak icra edilen *mâniler* yazıya geçirilirken kimi zaman giriş kalıp sözleri ihmal edilip yazılmamıştır. Yukarıdaki *kesik mâni* örneğinde "Böyle bağlar" dizesi, yedi heceden az olduğu için *kesik mâni* olarak değerlendirilmiştir. "Adam aman" giriş kalıp sözü zikredilmiş olsa aynı metin bu defa *doldurmalı kesik mâni* örneği olarak karşımıza çıkabilecekti.

"Adam aman Çe midir" dizesiyle başlayan ve *doldurmalı kesik mâni* örneği olarak kullanılan metin de "Çe midir" şeklinde başlasa (yazılsa) idi o da *doldurmalı kesik* değil; *kesik mâni* sınıflandırmasında yer bulacaktı.

Ayaklı Mâni Nasıl Söylenir, Nasıl Yazılır?

İstanbul çalgılı kahvehanelerinin *ayaklı mânileri* Adam aman giriş kalıp sözüyle başlardı. Bu durumu Ahmet Rasim şöyle anlatır: "Mâni nedir denmez, hatıra gelen seslendirme şekli: Adam aman, aman! dan ibarettir. Biz, İstanbul çocukları, bu kelimeyi başka bir şekilde karşılayamayız!... Gerçekten Halk Edebiyatı'nda bu şekil, manilerin en usûle düşkün bir ağırlayıcısıdır. Mâniyi karşılar, makamına götürür, uğurlar." (Ahmet Rasim, 1989 : 167)

Adam aman sözüyle başlayan *ayaklı mâniler* çoğunlukla karşılıklı olarak icra edilirdi, icracıları da genellikle profesyonellerdi. Bu *mâniciler* atışma usûlüne uyarak rakiplerine üstün gelmeye çalışırlardı. Mutlaka belli bir merasimle açılan çalgılı kahvehanede *mâni* atışmalarında birbirine rakip olanlar da genellikle *tulumbacı-mânicilerdi*. Bu *mânici* grupları bir başka takımı davet ederler, davul, zurna, çifte nekkâre ile karşılayıp gelenlere hürmet gösterirlerdi. Davet eden ya da davet edilenlerden biri ortaya bir beyit, kıta veya tekerleme

atar, karşı gruptan cevap beklenirdi. *Çığırkan* tarafından belirlenen ayak esas alınırdı. *Mâni* söylenirken ağır ağır çalman klarnet de *mâniciye* eşlik ederdi. Klarnetin sesi durduktan sonra sıra karşı tarafa gelmiş demektir, altta kalmaması, susmaması, boy ölçüşmesi beklenen karşı tarafa...

Klarnetin *mâniye* uygun ezgiler çalması ve Adam adam sözlerinin duyulması *ayaklı mâni* atışmasını haber verirdi. Nasıl ki *Bir varmış bir yokmuş, masalın* en yaygın giriş sözlerindendir, bu sözleri dinleyen kimse ardından *masal* anlatılacağını anlar, *Adamın biri* ve *Nasrettin Hoca bir gün* gibi kalıp sözlerini duyan kişi ardından *fıkra*yı beklemeğe başlar, aynı şekilde *Adam aman* giriş kalıp sözü de ayaklı *mâni* söyleneceğinin habercisidir. *Adam aman* kadar yaygın olmamakla birlikte *Gel geç gönül* kalıp giriş sözü de kullanılabilir. (Emeksiz, 2006)

Eyüplülüler ile Balatlılar arasında yapılan *ayaklı mâni* atışmasına örnek:

Eyüplülüler:

Adam aman ... **Balatın, Balatın**

Bizler şeker atarız, sizler bize **bal atın**

Yahudi'den korkarmış yiğitleri **Balat'ın**

Balatlılar:

Adam aman...**Eyibin, eyibin**

İşte meydan işte at, biner isen iyi bin,

Dört cihanda meşhurdur, dilenci[si] **Eyib'in** (Sertoğlu, 1992 :20)

Mâni metni verilirken ister *Adam aman* giriş kalıp sözü yazılmayıp *mâninin* ilk dizesi 7 heceden az olsun, isterse bu giriş kalıp sözü yazılarak 7 heceli (ya da yukarıdaki örneklerde olduğu gibi ayağın tekrar edilmesiyle yedi heceden fazla) bulunsun her iki durumda da yer alan anlamlı ya da anlamsız kelime veya kelime grubu mutlaka ayak olarak kullanıldığından bu tipteki *mânileri* biz *kesik, doldurulmalı kesik* yerine *ayaklı mâni* olarak adlandırmayı tercih ve teklif ediyoruz.

Ayaklı mânilerin sözlü icrasında çoğunlukla *Adam aman* giriş kalıp sözü ve bunun ardından ayak olacak kelime ya da kelime grubu gelir. Sonra da yan yana dizilirse bir beyit; 7 heceden sonra bölünürse de dörtlük nazım birimi karşımıza çıkar. Beyit nazını birimiyle düşündüğümüzde 7+7 duraklarının belirgin olduğu göze çarpar. *Ayaklı mânilerin*, yazımda kolaylıkla dörtlük hâline getirilmesinde de durakların uygunluğu yardımcı olur. *Ayaklı mânilerin* 14 heceli bir beyit mi, yoksa 7 heceli dizelerden oluşan bir dörtlük mü olduğu konusunda araştırmacılar anlaşabilmiş değildir. Kimi araştırmacılar, İstanbul'da çalgılı kahvelerde karşılıklı olarak icra edilen *ayaklı mânileri* şekil bakımından 4 mısralı genel tipteki *mâniler* gibi değerlendirme eğilimindedirler.

İslâm Ansiklopedisinde *mâni* maddesini yazmış olan Pertev Naili Boratav, Doğu Karadeniz bölgesi *mânilerinde* ve İstanbul semaî kahveleri geleneğinde önemli yeri olan *cinaslı mânilerde* *a a b a* uyak düzeninin olabileceği gibi *cinaslı mânilerin* *b a c a* şeklinde uyak düzenine de sahip olabileceklerini yazmıştır. Bazı hallerde kıt'anın uzayabileceğini ve *a a b a* uyak düzeninde olanların *a a b a c a* ve *b a c a* şeklinde uyak düzenindekilerin *de b a c a d a*

şeklini alabileceğini belirtmektedir.(Boratav, 1969 :285) Sakaoğlu, Mehmet Halit Bayrı'nın yayımladığı Mecmua-i Mâniyat adlı eserde bulunan ayaklı mânilerin Bayrı'nın yaptığı gibi 14'lü hece ile kurulu beyit şeklinde düzenlenmesini doğru bulmamakta ve Ahmet Rasim'in de *mânileri* beyit şeklinde vermesinin aynı yanı sıra düşmek olduğunu belirtmektedir. Cem Dilçin, Türk Şiir Bilgisi kitabında (s. 282-284) *mânileri dize* sayısı bakımından ele alıp 5 dizeliden başlayıp 14 dizeliye kadar; Doğan Kaya biraz daha fazla dize sayısı olduğuna örnekler verip Anonim Halk Şiiri adlı kitabında *mânileri* mısra sayısı bakımından sınıflandırırken çoğunlukla *mânilerin* dört mısradan oluştuğunu; bunun yanında 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 16 ve 17 mısralı şekillerin de bulunduğu gösterir, ancak 4 mısralı *mânilerin* dışındaki birçok örnek İstanbul'da çalgılı kahvelerde söylenmiş *ayaklı mânilerdir*. Dilçin'in 8, Kaya'nın 12 mısralı *mâni* örnekleri içinde yer verdiği, aslında birden fazla *mâninin* bir arada olduğu *yayılan ayaklı mânilerden* Kaya'nın örneğini ve aynı ayakla söylenmiş başka metinleri bir arada vererek karşılaştırmak istiyoruz:

Doğan Kaya'nın 12 dizeli *mâni* örneği:

Yayılan

Ya şahmaran ya yılan

Zülûf müdür tel midir

Ak gerdana yayılan

Gökte bulut cenk eder

Ürüzgâr derya ilen

Teknemiz Nuh teknesi

Uğraşır derya ilen

Sıdkını bütün eyle

Hoş geçin Mevlâ-y-ılan

Yarım çıkma kapıya

Ya kurt kapar ya yılan (Kaya, 1999 : 41)

Cem Dilçin'in ve Doğan Kaya'nın birkaç *mâniyi* birleştirerek "Mısralarına göre mâniler" başlığı altında verdikleri örnekler aynı ayakla kurulmuş, birbirine karşılık olarak ya da kalıp söz tekrarıyla söylenmiş ayrı ayrı *mâniler* olabilir:

Yayılan

Buna Hazreti Nuh teknesi derler, cenk eder der yayılan

Geçme lanet köprüsünden ya kurt kapar ya yılan (Alangu, 1943: 51 / 161)

Yayılan

Kırpma mı kâkûl müdür

Ak gerdana yayılan

Yarım sokağa çıkınca

Ya kurt kapar ya yılan (Bayrı, 1972 :76)

Adam aman yayılan

Meltem mi, poyraz mıdır şu deryada yayılan

Geçme arslan köprüsünden ya kurt kapar ya yılan

Cevabı :

Adam aman yayılan

Kırpma mı kâkül müdür ak gerdana yayılan

Yârim sokağa çıkma, ya kurt kapar ya yılan (Onay, 1996 : 90)

Aslında *ayaklı mânilerin* 14 heceli iki dize ya da 7 heceli bir dördlük olarak ele alınması tamamen yazımla ilgilidir, sözlü icra sırasında bunun hiç önemi yoktur. "Adam aman" giriş kalıp sözü ve ayak bildirimi dışında beyit şekliyle yazıldığında a a; dördlük hâline getirildiğinde ise a a b a veya b a c a şeklinde kafiye düzeninde olabilirler: [a a = a a b a veya baca]. Bayrı'nın iki ayrı kitabında aynı ayaklı mâninin ayak bildiriminden sonra hem beyit hem de dördlük şeklinde dizildiğini görmekteyiz:

Ne kese

Terziye kumaş geldi, düşünür ki ne kese

Ölçtü biçti baktı ki, ne cep olur ne kese (Bayrı, [1951]: 67)

Ne kese

Terziye kumaş geldi / Düşünür ki ne kese / Ölçüp biçip baktı ki / Ne cep olur ne kese (Bayrı, 1972 : 69)

Sonuç olarak *mâniler*, dış ve iç yapı özellikleri, şekil özellikleri, hazırlanış ve uygulanışları, söyleniş yerleri ve şartları ile konularına göre olmak üzere birbirinden ayrı sınıflandırmalara tâbi tutulmuştur. Bu sınıflandırmalardan *kesik mâni* ve *doldurmalı kesik mâni* adlandırmalarının sözlü icra hususiyetlerini dikkate almak yerine yazılı metne bağlı sınıflandırma yapmaktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Biz, *kesik* ve *doldurmalı kesik* yerine, bu mânilerin ayaklı mâni olarak adlandırılmasının daha yerinde olacağını düşünüyoruz.

Kaynakça*

- Ahmet Rasim, Muharrir Bu Ya, (haz: Hikmet; Dizdaroğlu), İstanbul, MEB, 1989.
- Alangu, Tahir, Çalgılı Kahvelerdeki Külhanbey Edebiyatı ve Numuneleri, İstanbul, y.y. 1943.
- Bayrı, Mehmet Halit, Yer Adları ve Yer Adlarına Bağlı Folklor Bilgileriyle İstanbul, Hayat Yayınları, İstanbul [1951].
- Bayrı, Mehmet Halit, İstanbul Folkloru, İstanbul, Eser Yayınları, 1972.
- Boratav, Pertev Nailî, "Mâni", İslam Ansiklopedisi, cüz: 72, 2. bs., İstanbul, MEB, 1969.
- Dilçin, Cem, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ankara, TDK, 1983.
- Dizdaroğlu, Hikmet, Halk Şiirinde Türler, Ankara, TDK, 1969.
- Elçin, Prof. Dr. Şükrü, Türkiye Türkçe'sinde Mâniler, Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1990.
- Emeksiz, Dr. Abdulkadir, İstanbul Mânileri, baskıda.
- Kaya, Doğan, Anonim Halk Şiiri, Ankara, Akçağ, 1999.
- Kúnos, Ignác (der.), Halk Edebiyatı Örnekleri Mâniler I, [İstanbul], İstanbul Dârü'l-Fünûnu Edebiyat Medresesi Mezunları Cemiyeti Neşriyatı, 1339 (1923)
- Onay, Ahmet Talât, Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i, (haz.: Prof. Dr. Cemal Kurnaz) Ankara, Akçağ, 1996.
- Sertoğlu, Midhat, İstanbul Sohbetleri, İstanbul, Bedir Yayınları, 1992.
- Terzibaşı, Ata, Kerkük Hoyratları ve Mânileri, 3. bs., İstanbul, Ötüken, 1975.
- Tezel, Naki, Bilmeceler ve Mâniler, Ankara, Yeni Cezaevi Matbaası, 1941.
- Türk Halk Bilgisi Derneği, Seçme Halk Şiirleri, Ankara, İktisat Matbaası, 1928.

* Metin içinde açık bibliyografik künyesi verilenler dışındaki kaynakları içermektedir.